

UNIVERZITA KARLOVA

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut mezinárodních studií

Katedra ruských a východoevropských studií

Bakalářská práce

2022

Kristýna Kupková

UNIVERZITA KARLOVA

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut mezinárodních studií

Katedra ruských a východoevropských studií

**Proměny česko(slovensko)-izraelských vztahů od roku
1945 do současnosti**

Bakalářská práce

Autor práce: Kristýna Kupková

Studijní program: Teritoriální studia

Vedoucí práce: Dr. Irena Kalhousová

Rok obhajoby: 2022

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracovala samostatně a použila jen uvedené prameny a literaturu.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne 1. 5. 2022

Kristýna Kupková

Bibliografický záznam

KUPKOVÁ, Kristýna. *Proměny česko(slovensko)-izraelských vztahů od roku 1945 do současnosti*. Praha, 2022. Bakalářská práce (Bc.). Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut mezinárodních studií. Vedoucí bakalářské práce Kalhousová, Irena.

Rozsah práce: 117 029 znaků

Abstrakt

Předložená bakalářská práce se zabývá proměnami diplomatických přístupů mezi Československou, případně Českou republikou a Státem Izrael. Práce zkoumá období od konce druhé světové války roku 1945 do současnosti, tedy prvního dvacetiletí 21. století. Práce je rozdělena do pěti kapitol, které korespondují s jednotlivými časovými obdobími vzájemných vztahů. Cílem práce je prozkoumat pět rozdílných časových údobí a vystihnout jejich charakteristické fenomény a vlivy, aby bylo následně zjištěno, které faktory byly nebo jsou v česko(slovensko)-izraelském vztahu nejvíce působící, a zda se v průběhu dějin měnily, či stále mění. Práce představuje jak mezinárodní, tak vnitrostátní vlivy a zaměřuje se tedy jak na mezinárodněpolitické postavení Československa, případně České republiky v mezinárodním uspořádání, tak na formování vnitřní politiky a pozici společenského uspořádání. Práce využívá metod případové studie, analýzy sekundárních zdrojů a komparace, skrze něž v závěru práce zjišťuje změny v daných pěti obdobích.

Abstract

The presented bachelor thesis deals with the changes in diplomatic approaches between the Czechoslovak or Czech Republic and the State of Israel. The thesis examines the period since the end of World War II in 1945 up to the present i.e., the first twenty years of the 21st century. The work is divided into five chapters, which correspond to the various time periods of mutual relations. The aim of this work is to examine five different time periods and capture their characteristic phenomena and influences in order to determine which factors were or are most active in the Czecho(slovak)-Israeli relationship, and whether they had changed throughout history or even are still altering. The thesis presents both international and national influences and therefore focuses on the international political position of Czechoslovakia or the Czech Republic in the global order, as well as on the formation of internal politics and the position of the social organization. The thesis uses the methods of case studies, analysis of secondary sources and comparisons, through which in the summary of the thesis it detects changes in the given five periods.

Klíčová slova

Československo, Česká republika, Izrael, Židé, diplomatické vztahy, zahraniční politika

Keywords

Czechoslovakia, Czech Republic, Israel, Jews, diplomatic relations, foreign policy

Title

Transformations of Czecho(slovak)-Israeli relations since 1945 up to the present

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala své vedoucí práce, Dr. Ireně Kalhousové, za podnětné připomínky, ochotu a čas, který mi během psaní práce věnovala. V neposlední řadě bych ráda poděkovala také své rodině za podporu a trpělivost.

Obsah

Úvod.....	2
Přehled literatury	4
1 Období přátelství a spolupráce	7
Úvod do předválečných přístupů k sionismu a Židům	7
Poválečný přístup československé politiky a diplomacie	8
Československé zbraně a výcvik	11
2 Ochlazení vzájemných vztahů a přechod k nepřátelské politice.....	14
Přístup k místní židovské komunitě.....	16
Přerušování vzájemných diplomatických vztahů	17
3 Veřejně deklarované nepřátelství a neexistence vzájemných vztahů	19
Vliv období normalizace na zbylou židovskou komunitu	19
Spolupráce s Komunistickou stranou Izraele a izraelskými nepřáteli	21
Náznaky změny kurzu v přístupu k vzájemným vztahům	22
4 Období obnovených československo-izraelských vztahů.....	24
Překážky tzv. speciálního vztahu.....	28
Židovská komunita a kulturní život po revoluci	30
Privatizace židovského majetku	31
5 Vztahy samostatné České republiky a Státu Izrael.....	33
Historicko-kulturní vztahy.....	34
Politika	37
Kritické hlasy českých politiků	41
Diplomacie	43
Ekonomika.....	48
Závěr.....	52
Summary	54
Použitá literatura.....	57
Knihy	57
Odborné články	59
Internetové odkazy	61
Teze bakalářské práce.....	67

Úvod

Československé a později české vztahy vůči židovskému státu – Státu Izrael – prošly během své dlouholeté existence několika výraznými změnami a zřetelně odlišnými obdobími. Předložená bakalářská práce se bude zabývat proměnami jednotlivých období československo- a česko-izraelských, případně židovských vzájemných vztahů od konce druhé světové války, tedy roku 1945 až do současnosti, tedy 20. let 21. století. Pro kontextuální celistvost práce budou krátce zmíněny také prvorepublikové vztahy panující mezi židovským národem a Československou republikou, na které bude následně v kapitolách odkazováno.

Tato bakalářská práce bude vztahy zkoumat pouze z pohledu oficiálně přijímaných přístupů československých a později českých vládních institucí, nikoliv z pohledu československé a české společnosti, nevládních institucí nebo izraelské strany. Zároveň se práce zaměří nejen na mezinárodní diplomatický přístup Československa a České republiky vůči Státu Izrael, ale v obecné rovině také na vyznění vztahů vůči československé židovské komunitě, které byly mezinárodněpolitickými vlivy formovány.

V současné době jsou česko-izraelské vztahy hodnoceny jako velmi přátelské a kvalitní v širokém spektru oblastí od ekonomické a politické spolupráce až po kooperaci ve výzkumných nebo kulturních oborech. Vztahy České republiky a zároveň bývalého Československa s Izraelem bývají v posledních třech dekadách v obecném kontextu často označovány jako speciální a prezentovány jako výjimečně kladné a přátelské.¹ Kromě silného historického přátelství se však vzájemné styky těchto dvou od sebe geograficky vzdálených zemí vyznačují také svou schopností radikálních změn ve vzájemných přístupech a historickou ambivalencí diplomatických styků, a to zejména v období před rokem 1989 a svržením komunistického režimu.

Poválečné Československo zaujímal ještě v době neexistence samostatného Státu Izrael vesměs kladný a přívětivý postoj vůči židovským uprchlíkům prchajícím především z východní Evropy. Později se také během mezinárodních jednání týkajících se raného formování Izraele aktivně stavělo na stranu sionistů. Ekonomická a politická spolupráce a společensky hojně známý fenomén dodávek zbraní a výcviku izraelských vojáků v rané fázi existence samostatného Státu Izrael pak skutečnost přátelských vztahů panujících mezi státy

---

¹ „Bilaterální vztahy mezi Izraelem a Českou republikou“ ve *Vzájemné vztahy*, Velvyslanectví Státu Izrael v České republice, <https://embassies.gov.il/Praha/Relations/Pages/Bilateral-Treaties-and-Agreements.aspx> (zobrazeno 14. 2. 2022).

prohloubil. Během několika let se však vlivem komunistického převratu v Československu z února 1948 a ideologických rozporů stalo z výjimečně dobrého spojení veřejně deklarované nepřátelství, které bylo umocněno vlivem Sovětského svazu na tehdejší československou zahraniční politiku. Tento proces vyvrcholil přerušением všech styků s židovským státem v roce 1967, trvajícím více než dvě desetiletí.² Znovuobnovením vztahů v únoru 1990 po pádu komunistického režimu pak bylo navázáno na historické přátelství obou států, v nichž pokračuje také od roku 1993 Česká republika jako samostatný stát.³ Výjimečnost vzájemných vztahů tedy nespočívá pouze v přátelském spojení, ale také v jejich diverzitě, protože ne z mnoha států se během několika desetiletí dokázali z dobrých přátel stát nevraživí nepřátelé a posléze opět výjimečně blízcí spojenci.

Časové vymezení práce od roku 1945 do 20. let 21. století bude v práci rozděleno do pěti odlišných etap, každé z nich pak bude věnována jedna kapitola práce. První kapitola čtenáře uvede do historie vzájemných vztahů a představí poválečné přátelské období let 1945-1950. Druhá a třetí kapitola se zaměří na komunistickou epochu československých dějin a představí nejprve období veřejného nepřátelství (kapitola 2) a následně období neexistence oficiálních diplomatických vztahů (kapitola 3). Čtvrtá kapitola uzavře historii československo-izraelských vztahů posametovým přátelským obdobím a pátá kapitola představí v práci nejdelší zkoumanou epochu československo-izraelských vztahů.

Práce si klade za cíl přezkoumat důležité úkazy jednotlivých období vzájemných vztahů, následně je komparovat, a tedy sledovat jejich vzájemné paralely, gradace, anebo naopak odlišnosti a kontrasty. Dílčími výzkumnými otázkami práce jsou: *Proč k tak význačným změnám v jednotlivých obdobích docházelo? Byly vztahy ovlivňovány spíše vnitropolitickou situací nebo mezinárodními vlivy? Liší se tyto důvody v jednotlivých obdobích, nebo zůstávají stejné?*

Postup výzkumu bakalářské práce využije metod kvalitativního výzkumu, zejména pak případové studie, která je dle Jana Hendla definována jako „detailní studium jednoho případu nebo několika případů“.⁴ Práce využije analýzy sekundárních zdrojů dle jejich relevance a zároveň kvalitativní komparativní metody při porovnávání jednotlivých historických období vzájemných diplomatických vztahů a jejich změn.

---

² Petr Zídek a Karel Sieber, *Československo a Blízký východ v letech 1948-1989* (Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 2009), 16-17.

³ „Bilaterální vztahy mezi Izraelem a Českou republikou“ ve *Vzájemné vztahy*, Velvyslanectví Státu Izrael v České republice, <https://embassies.gov.il/Praha/Relations/Pages/Bilateral-Treaties-and-Agreements.aspx> (zobrazeno 14. 2. 2022).

⁴ Jan Hendl, *Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace* (Praha: Portál, 2016), 102.

Přehled literatury

Předložená bakalářská práce se opírá zejména o česky psanou sekundární literaturu, která byla doplněna anglicky psanými tituly. Zdroje práce mohou být rozděleny do čtyř základních kategorií – zabývající se obecnými dějinami, díla stěžejní pro celou práci, díla související se jednotlivými kapitolami a internetové zdroje.

Pro obecnější vyložení izraelských dějin byly využity do češtiny přeložené knihy *Izrael dějiny* britského historika Martina Gilberta⁵ a *Dějiny státu Izrael* amerického historika a experta mezinárodních vztahů Howarda Morley Sachara.⁶ Obě knihy byly v originále vydány na konci 90. let a svůj výklad dějin židovského národa počínají dávno před vznikem samostatného Státu Izrael. Stejně tak se k dějinám židovského národa postavil první český polistopadový velvyslanec v Izraeli Miloš Pojar v knize *Izrael* z edice *Stručná historie států* nakladatelství Libri.⁷ V té věnoval také samostatné kapitoly československo-izraelským a česko-izraelským vztahům, ve kterých jsou vzájemné styky stručně představeny. Kniha byla vydána v roce 2004, a tak již nereflektuje vliv Evropské unie na vzájemné diplomatické vztahy. Propojení židovského národa s českými zeměmi zachycuje také Tomáš Pěkný ve své knize *Historie Židů v Čechách a na Moravě*.⁸ Dílo se zaměřuje zejména na starší dějiny než ty, které jsou rozebírány v práci, a tak bylo využito spíše pro zjištění širších souvislostí společných dějin obou národů a výjimečně některá dílčí fakta, která byla pro práci relevantní. Pro vyložení obecných českých dějinných událostí byla využita kapitola knihy *Dějiny českých zemí* s názvem „Po druhé světové válce“ autorky Denisy Nečasové, která se zaměřuje na soudobě dějiny, zejména pak na Československo po únoru 1948. Kniha byla vydána v roce 2016 kolektivem autorů pod vedením pana docenta Jana Randáka působícím na Ústavu českých dějiny Filozofické fakulty Univerzity Karlovy a snaží se o objektivní výklad historie Českých zemí včetně polistopadových událostí a společenských problémů.⁹

Autoři, kteří se zabývají problematikou československo-izraelských a česko-izraelských vztahů a jejich díla byly využity v celé práci, respektive její většinové části jsou Petr Zídek, Karel Sieber, Martin Joachim Wein, Eva Taterová a Moshe Yegar. Do češtiny přeložená kniha *Československo, sionismus, Izrael: historie vzájemných vztahů* izraelského diplomata Moshe Yegara působícího v letech 1993–1995 také v Praze byla využita v celé

---

⁵ Martin Gilbert, *Izrael dějiny* (Praha: BB art, 2002).

⁶ Howard Morley Sachar, *Dějiny státu Izrael* (Praha: Regia, 1999).

⁷ Miloš Pojar, *Stručná historie států Izrael* (Praha: Libri, 2004).

⁸ Tomáš Pěkný, *Historie Židů v Čechách a na Moravě* (Praha: Sefer, 2001).

⁹ Denisa Nečasová, „Po druhé světové válce (od roku 1945)“, v *Dějiny českých zemí*, ed. Jan Randák et al. (Praha: Knižní klub, 2016).

práci, protože společné vztahy popisuje od dob Rakouska-Uherska až do první poloviny 90. let, kdy byla vydána.¹⁰ Stejně tak byl využit český překlad anglického originálu německého historika Martina Joachima Weina *Slovanský Jeruzalém: jak Češi založili Izrael*. Wein se zaměřuje právě mimo jiné na židovskou, československou a českou historii a studium holocaustu a sionismu. Kniha byla vydána v českém překladu roku 2018 a pokrývá období let 1780-2012, tedy prakticky všechny důležité události a údobí reflektované v práci.¹¹ Problematice československo-izraelských vztahů se věnuje také Eva Taterová, která se specializuje na československé a blízkovýchodní mezinárodní vztahy a politické procesy. V přeložené práci byla využita kniha *Československá diplomacie a Izrael v letech 1948-1967*, která pokrývá československo-izraelské vztahy do jejich přerušení v roce 1967, zároveň však krátce reflektuje předválečnou situaci¹² a článek „Československá zahraniční politika vůči Izrael v první polovině padesátých let 20. století“ publikovaný ve vědeckém časopise Ústavu mezinárodních vztahů *Mezinárodní vztahy*.¹³ Samostatná kapitola byla věnována Izraeli také v knize *Československo a Blízký východ v letech 1948-1989* historiků Petra Zídka a Karla Siebera vydaná roku 2009. Jak je patrné z názvu, spis se věnuje vzájemným vztahům od roku 1948 do sametové revoluce v roce 1989.¹⁴

Jednotlivé kapitoly využily rozmanité zdroje. Pro první a druhou kapitolu se stala důležitou studie *Československo a Izrael v letech 1947-1953: studie* kolektivu pod vedením Jiřího Dufka¹⁵ a sbírka historických dokumentů *Československo a Izrael v letech 1945-1956: dokumenty* vydaných ve stejném kolektivu pod vedením Marie Bulínové.¹⁶ Třetí kapitola se opírá zejména o práci Yosefa Govrina, izraelského diplomata a ředitele Východoevropského odboru izraelského ministerstva zahraničí v letech 1976–1985. Jeho práce se tak zabývá komunistickou érou vzájemných vztahů. Čtvrtá a pátá kapitola se z největší části zakládají na dvou sbornících, které jsou vydávány pravidelně každý rok – *American Jewish Year Book* a *Analýzy Ústavu mezinárodních vztahů s titulem Česká zahraniční politika v roce...* První

---

¹⁰ Moshe Yegar, *Československo, sionismus, Izrael: historie vzájemných vztahů*, přeložili Eva Adamová a Petr Sláma, (Praha: Victoria Publishing, 1997).

¹¹ Martin Joachim Wein, *Slovanský Jeruzalém: jak Češi založili Izrael*, (Praha: Academia, 2018).

¹² Eva Taterová, *Československá diplomacie a Izrael v letech 1948-1967* (Brno: Mendelova univerzita v Brně, 2017).

¹³ Eva Taterová, „Československá zahraniční politika vůči Izrael v první polovině padesátých let 20. století“, *Mezinárodní vztahy* 51, č. 3 (2016), <http://ukaz.cuni.cz> (staženo 4.1.2022).

¹⁴ Zídek a Sieber, *Československo a Blízký východ v letech 1948-1989*.

¹⁵ Jiří Dufek et al., *Československo a Izrael v letech 1947-1953: studie* (Brno: Ústav pro soudobé dějiny AV ČR v nakl. Doplněk, 1993).

¹⁶ Marie Bulínová, *Československo a Izrael v letech 1945-1956: dokumenty* (Praha: Ústav pro soudobé dějiny AV ČR ve spolupráci s Historickým ústavem České armády a se Státním ústředním archivem, 1993).

série se zaměřuje čistě na židovskou otázku v daných letech a Československu, případně východní Evropě je v titulech věnována samostatná podkapitola. Analýzy ÚMV naopak reflektují problematiku z perspektivy české zahraniční politiky a Izrael je zahrnut do kapitoly o Blízkém východě, ač mu je často věnována samostatná podkapitola.

Pro doplnění informací byly v práci využity také internetové zdroje a články, a to zejména z oficiálních stránek Velvyslanectví Státu Izrael v České republice, Velvyslanectví České republiky v Tel Avivu a Ministerstva zahraničních věcí České republiky. Pátá kapitola pak byla pro aktuálnost informací doplněna novinovými články, které jsou dostupné online a informovaly o některých krocích a událostech týkajících se vzájemných vztahů.

1 Období přátelství a spolupráce

Úvod do předválečných přístupů k sionismu a Židům

Meziválečný přístup vůči sionismu a Židům byl za tzv. první Československé republiky, založené po první světové válce roku 1918, považován za obecně kladný a vstřícný. Na československém území byla židovská národnost oficiálně uznávána.¹⁷ V ústavě byla zohledněna práva na ochranu menšin, a to z velké části na základě požadavků československých Židů. Na politické scéně fungovala také samostatná Židovská strana Československa,¹⁸ která byla v některých obdobích také součástí parlamentu. O přívětivém přístupu svědčí také to, že byl ve 20. letech 20. století zřízen v Jeruzalémě konzulát. Podporu židovské menšině projevovaly také některé významné osobnosti tehdejší československé politiky jako například prezident Tomáš Garrigue Masaryk¹⁹ nebo tehdejší ministr zahraničních věcí Edvard Beneš. Přívětivý postoj byl způsoben nejen osobním přístupem prvorepublikových státních představitelů, ale mimo jiné také významným vlivem amerického židovstva původem z Čech na vznik samostatné Československé republiky.²⁰ Kromě toho vlna poválečného národního citění a vznik nové národní samostatné republiky vyvolal v československé společnosti a mezi politickými představiteli podporu a souhlas s právem Židů na vlastní státnost a samostatnost.²¹

Postoj k sionismu a Židům byl však za tzv. druhé Československé republiky ovlivněn mezinárodním politickým děním, které Československo připravilo o území Sudet. Vlivem této ztráty nastal v československé společnosti nárůst nacionalismu a národní hrdosti, a Židé začali tudíž figurovat jako „cizí element“. Také vliv počínání sousedního Německa přispěl k obecné vlně antisemitismu v rámci společnosti.²² Obecný příklon Židů k německé kultuře na území Československa tento fenomén odklonu od přívětivého poválečného přátelství pouze umocnil.²³

Vlivem německé okupace a zřízením Protektorátu Čechy a Morava a odtržením nově vzniklého klerofašistického Slovenského státu se židovská menšina na území původní Československé republiky stala přímým cílem tzv. norimberských zákonů. Na československém území docházelo k deportaci do koncentračního tábora Terezín a následně

---

¹⁷ Taterová, *Československá diplomacie a Izrael v letech 1948-1967*, 23.

¹⁸ Pěkný, *Historie Židů v Čechách a na Moravě*, 135.

¹⁹ Taterová, *Československá diplomacie a Izrael v letech 1948-1967*, 23.

²⁰ Pěkný, *Historie Židů v Čechách a na Moravě*, 135.

²¹ Taterová, *Československá diplomacie a Izrael v letech 1948-1967*, 23.

²² *Ibid.*, 23.

²³ Pěkný, *Historie Židů v Čechách a na Moravě*, 488.

do vyhlazovacích táborů na území Německa a Polska.²⁴ Židovská menšina byla během této doby silně diskriminována a perzekuována.

Poválečný přístup československé politiky a diplomacie

Nejen hrůzy holocaustu, ale také krutost poválečné doby zahrnující ztrátu domova, v častých případech i celé rodiny a příbuzenstva, psychické újmy způsobené zvěrstvy války nebo stále přetrvávající antisemitské útoky a pogromy přiměly masovou většinu Židů opustit po válce východní Evropu.²⁵ Tím se dala do pohybu velká masa lidí, která potřebovala alespoň v začátcích své cesty určitou pomoc. Válkou zničená Evropa se ale obávala, že tuto pomoc není schopna poskytnout a k židovské migraci se nestavěla příliš přívětivě.²⁶ Československá republika (ČSR) se rozhodla pro jinou cestu – své hranice židovským uprchlíkům, kteří přicházeli z velké většiny z Polska a dalších východních zemí, otevřela a snažila se společně s dalšími organizacemi, jako byla například židovská Bricha, organizovat jejich tranzit republikou.²⁷ Československou vládu mohlo k tomuto kroku vést několik faktorů.

Prvním bylo jistě vědomí geografické polohy republiky v „samém srdci“ Evropy.²⁸ Politickým představitelům muselo být jasné, že její poloha je součástí přirozené trasy, kterou uprchlíci budou muset absolvovat, a proto bylo jistě výhodnější mít tok migrantů pod svou kontrolou od jejich začátků a ušetřit si tak boj s nelegální migrací a usídlováním v již i tak složité době pro nově obnovený stát.²⁹ Snaha vyhnout se usídlování židovských uprchlíků na československém území souvisela s poválečným přístupem k národním menšinám tehdejšího prezidenta Edvarda Beneše a čelních představitelů vlády. Po předválečných zkušenostech, které republika s menšinami měla, se vedení rozhodlo, že Československo bude státem národním. Německá a maďarská menšina byla tedy na základě prezidentova prohlášení z 2.července 1945 z území vyhnána.³⁰ Židovská menšina získala určitou výjimku a byly jí nabídnuty dvě možnosti – asimilace se zbytkem národa, nebo emigrace.³¹ Touhu po vlastním a jednotném národním státě československou podporou židovské emigraci to ještě více umocňovalo.

---

²⁴ Taterová, *Československá diplomacie a Izrael v letech 1948-1967*, 23-24.

²⁵ Wein, *Slovanský Jeruzalém: jak Češi založili Izrael*, 225.

²⁶ Gilbert, *Izrael dějiny*, 134-135.

²⁷ Yegar, *Československo, sionismus, Izrael*, 69.

²⁸ *Ibid.*, 69.

²⁹ Dufek et al., *Československo a Izrael v letech 1947-1953: studie*, 16-17.

³⁰ Yegar, *Československo, sionismus, Izrael*, 61.

³¹ Wein, *Slovanský Jeruzalém*, 228.

Dalším faktorem pozitivního přístupu republiky k migraci byl postoj jednotlivých československých politických směrů k židovské otázce. Výše popsáný přístup k židovské migraci zastávalo demokratické křídlo československé vlády, které bylo ovlivněné demokratickými a humanistickými myšlenkami zesnulého prezidenta Tomáše Garrigua Masaryka, dále jeho syn Jan zastávající v poválečné vládě post ministra zahraničních věcí a prezident Edvard Beneš, kteří antisemitismus kritizovali jak během války, tak následně po ní.³² Svou podporu sionistickému hnutí vyjadřovali veřejně³³ také českoslovenští komunisté, a to na příkaz Moskvy. Krátce po válce byla zřejmá potřeba vytvoření židovského státu, doposud však nebyla jasná jeho podoba,³⁴ v čemž spatřoval Sovětský svaz možnost a prostor pro svou mocenskou politiku.³⁵ Českoslovenští komunisté tedy plnili přání a následovali mocenskopolitické kroky Moskvy ve vidině rozšíření komunistické ideologie a sovětského vlivu. Přes ideologickou rozdílnost byl výsledek snah těchto dvou politických skupin jednotný.

Ideologické záměry byly posíleny dvěma dalšími faktory nezávislými na stranické příslušnosti, a to finančními zisky a pocitem sounáležitosti společně s morální povinností.³⁶ Finanční úplaty byly poskytovány jak sionistickými organizacemi, tak jednotlivci, a to nejen československým celníkům nebo úředníkům, ale také například slovenskému ústředí Komunistické strany.³⁷ Přímé výdaje vlády byly navíc částečně hrazeny jinými subjekty, jako byla například UNRRA, působícími v ČSR.³⁸ Vidina možného budoucího ekonomického partnera a nové exportní destinace, které by mohlo Československo využít pro mezinárodní hospodářské smlouvy a své podniky, byla také velmi lákavá. Možnosti židovských a později izraelských plateb v tvrdé měně³⁹ tyto zájmy válkou ekonomicky zničené země ještě zesilovaly a vedly k budoucí podpoře vzniku samostatného židovského státu.

Morální povinnost československých politiků pomoci přeživším holocaustu byla umocněna paralelou národního utrpení, kterou po válce Čechoslováci jako oběti nacistického Německa cítili. Jejich opakovaný boj za vlastní národní stát dokázal vytvořit „most

---

³² Yegar, *Československo, sionismus, Izrael*, 62.

³³ Bulínová, *Československo a Izrael v letech 1945-1956*, 60–61.

³⁴ Taterová, „Československá zahraniční politika vůči Izrael v první polovině padesátých let 20. století“, 52.

³⁵ Yegar, *Československo, sionismus, Izrael*, 94.

³⁶ *Ibid.*, 76.

³⁷ Dufek et al., *Československo a Izrael v letech 1947-1953*, 32.

³⁸ *Ibid.*, 17-18.

³⁹ Wein, *Slovanský Jeruzalém*, 228.

pochopení“ pro jiný národ bojující za svá práva a vlast.⁴⁰

Podpora židovské migrace a cíl homogenní republiky bez menšin, který si vytyčila československá vláda po válce, byly také jedním z důvodů její podpory vzniku samostatného Státu Izrael⁴¹ na poli Organizace spojených národů. Této mezinárodní mírové organizaci byla problematická situace území Brity ovládané mandátní Palestiny svěřena roku 1947. Pro potřeby řešení nebyly využity stávající orgány, tedy Rada bezpečnosti a Valné shromáždění, a to z důvodu neschopnosti zajištění neutrálnosti, a vytvořen byl tedy Zvláštní výbor Spojených národů pro Palestinu UNSCOP. Jeho jedenáct členů mělo zajistit neutrální přístup k problematice, čemuž odpovídal výběr jeho členů – od podporujícího Československa přes neutrální Jugoslávii až po odmítající Írán. Československo se tímto přičlenilo k tzv. zprávě většiny, která navrhovala rozdělit území mandátní Palestiny na arabský a židovský stát, které by byly propojeny hospodářskou unií, dále prosazovala finanční podporu arabskému státu a možnost židovské imigrace.

Nejen podpora židovské imigrace, ale také například neexistence arabské menšiny na českém území,⁴² historické přátelství a podpora zosobněná osobou prvního československého prezidenta Tomáše Garrigua Masaryka⁴³ nebo pocit sounáležitosti a paralely českého a židovského národa v poválečném období zhmotněné německým válečným útlakem a bojem za vlastní stát,⁴⁴ umocnily československé stanovisko v rámci OSN.

Významnou roli v podpoře vzniku samostatného židovského státu hrál, podobně jak tomu bylo u přístupu k migraci, také kladný postoj československých poválečných politiků jak z demokratického křídla, tak komunistů, kteří měli ve vládních strukturách již po válce silné postavení navzdory tomu, že ke komunistickému převratu došlo v Československu až v únoru 1948.⁴⁵ Důležitou byla činnost a stanoviska Jana Masaryka jako ministra zahraničních věcí založená na demokratických, humánních a morálních zásadách, které byly umocněny jeho prosionistickým smýšlením. Masaryk prosazoval svou vlastní politiku a nehodlal se podřizovat případným příkazům Moskvy, což v této době ani nebylo nutné,

---

⁴⁰ Ibid., 207-208.

⁴¹ Ibid., 228.

⁴² Sachar, *Dějiny státu Izrael*, 240-245.

⁴³ Yosef Govrin, „From Deep Freeze to Thaw: Relations Between Israel and Czechoslovakia 1967-1990“, *Israel journal of foreign affairs* 1, č.1 (2006): 120, <https://doi.org/10.1080/23739770.2006.11446247> (staženo 9.2.2022).

⁴⁴ Wein, *Slovanský Jeruzalém*, 207-208.

⁴⁵ Taterová, „Československá zahraniční politika vůči Izraeli v první polovině padesátých let 20. století“, 55.

protože Sovětský svaz se stanovisky ČSR souhlasil.⁴⁶

Sovětská podpora, a tedy i podpora československých komunistů, se zakládala na vidině možného příklonu izraelské politické scény k levicovému prokomunistickému spektru, čímž by mohl Sovětský svaz rozšířit svou sféru vlivu také na Blízký východ. Tato naděje byla zesilována již zmiňovanou masivní imigrací Židů z východní Evropy,⁴⁷ tedy z oblastí, kde se komunistické a socialistické myšlenky nejen šířily, ale postupně také prosazovaly. V otázce československé podpory Izraele nejen na poli OSN nelze opomenout ani finanční a ekonomické zájmy ČSR.⁴⁸

Kombinace všech těchto faktorů vedla k rychlému oficiálnímu uznání samostatného Státu Izrael 19. května 1948, tedy pět dnů po vyhlášení jeho samostatnosti.⁴⁹ Stalo se tak již po konzultaci se Sovětským svazem,⁵⁰ který díky únorovému převratu z téhož roku získal možnost ovlivňování československé zahraniční politiky. Stát Izrael uznaly společně s Československem také další země budoucího východního bloku.

Československé zbraně a výcvik

Všeobecně známým a hojně zmiňovaným počinem přátelského období je československá materiální a výcviková pomoc nově vznikajícímu a formujícímu se samostatnému židovskému státu, která hrála klíčovou roli v uhájení suverenity v raném období jeho existence.⁵¹ Československo bylo jedinou zemí, která byla ochotna obejít rezoluci Valného shromáždění OSN z 29. listopadu 1947 zakazující členskými zeměmi vývoz zbraní do blízkovýchodní oblasti, zároveň ignorovat výzvu Rady bezpečnosti OSN o nevyvážení zbraní na Střední východ⁵² a přispět k vyzbrojení a vycvičení několika židovských jednotek. Již na podzim 1947 započala jednání členů židovské vojenské organizace Hagana s jejich kontakty na území Československa.⁵³ Roku 1949 došlo na pozadí postupně se zhoršujících diplomatických vztahů k útlumu pomoci, až byla roku 1951 ukončena.⁵⁴

Proč bylo zrovna Československo dodavatelem zbraní a výcvikovým útočištěm

---

⁴⁶ Yegar, *Československo, sionismus, Izrael*, 80.

⁴⁷ *Ibid.*, 84.

⁴⁸ Wein, *Slovanský Jeruzalém*, 228.

⁴⁹ Bulínová, *Československo a Izrael v letech 1945-1956*, 101-102.

⁵⁰ Dufek et al., *Československo a Izrael v letech 1947-1953*, 9.

⁵¹ Zídek a Sieber, *Československo a Blízký východ v letech 1948-1989*, 129.

⁵² Dufek et al., *Československo a Izrael v letech 1947-1953*, 40.

⁵³ Yegar, *Československo, sionismus, Izrael*, 87.

⁵⁴ Jaromír Vykoukal, „Československo a jeho vojenská pomoc státu Izrael v prvním období jeho samostatné existence II“, *valka.cz*, <https://www.valka.cz/14223-Ceskoslovensko-a-jeho-vojenska-pomoc-statu-Izrael-v-prvnim-obdobi-jeho-samostatne-existence-II> (zobrazeno 7.1.2022).

rodícího se židovského státu vysvětluje souhra značného množství faktorů. Ty lze rozdělit do tří základních kategorií – morální, ekonomicko-kapacitní a mocenskopolitické. Jak již bylo zmíněno, Československo dlouhodobě podporovalo vznik samostatného Státu Izrael a bylo tedy přirozené, že si přálo jeho konstantní existenci a růst. Toto přání bylo umocněno prosionistickým přístupem jak demokratického, tak komunistického křídla československé poválečné politiky, ač z rozdílných důvodů. Tehdejší ministr zahraničních věcí Jan Masaryk byl znám svým sionistickým postojem a zároveň oceňoval obrannou povahu věci. Jeho komunistický nástupce Vladimír Clementis pak dodávky zbraní a vojenský výcvik považoval za podvracení imperialismu na Blízkém východě.⁵⁵

Pocit morální nutnosti pomoci Izraeli byl umocněn již zmíněnou paralelou mezi československým a židovským národem a pocitem soucitu a sounáležitosti⁵⁶ a zároveň částečným pocitem viny poté, co začaly na povrch vyplývat skutečnosti holocaustu, válečných hrůz a poválečných antisemitských pogromů páchaných na našem území.⁵⁷

Přestože morální faktory v rozhodnutí poskytnout formujícímu se státu nelegální materiální a výcvikovou pomoc jistě roli sehrály,⁵⁸ rozhodujícími byly ekonomicko-kapacitní a mocenskopolitické faktory. Skutečnost, že bylo Československo i po válce státem s velkým množstvím podniků těžkého a zbrojního průmyslu a významným výrobcem a exportérem zbraní, byla hlavním kritériem pro požadovaný úkol. Převzetí pozůstatků zbrojního průmyslu z období protektorátu Čechy a Morava se stalo v tomto ohledu pro ČSR významným pozitivem, které posílilo její touhy obnovit svou předválečnou pozici významného vývozce. Poválečné změny v uspořádání světa a jeho postupná dělba pod vlivem počínající studené války však uzavřely možnosti některých trhů a Československo mělo důvod hledat odbytí jinde.⁵⁹ Výhodou byly již existující obchodní kontakty a známosti, které bylo možné využít.⁶⁰

Vysoký finanční zisk, možnost zachování zbrojního průmyslu, potřeba zisku deviz a valut nebo nabídka účasti na výstavbě ekonomiky skrze podniky s vysokým československým vlastnickým podílem zaujalo československé zájmy. Z finančního hlediska byl tento obchod pro ČSR výhodný, platby probíhaly bez větších komplikací

---

⁵⁵ Yegar, *Československo, sionismus, Izrael*, 88.

⁵⁶ Wein, *Slovanský Jeruzalém*, 207-208.

⁵⁷ Jaromír Vykoukal, „Československo a jeho vojenská pomoc státu Izrael v prvním období jeho samostatné existence II“, *valka.cz*, <https://www.valka.cz/14223-Ceskoslovensko-a-jeho-vojenska-pomoc-statu-Izrael-v-prvnim-obdobi-jeho-samostatne-existence-II> (zobrazeno 7.1.2022).

⁵⁸ Dufek et al., *Československo a Izrael v letech 1947-1953*, 49.

⁵⁹ *Ibid.*, 113-114.

⁶⁰ Yegar, *Československo, sionismus, Izrael*, 87.

v tvrdých měnách – amerických dolarech nebo britských librách – v hodnotě desítek milionů dolarů. Obchodní styky zároveň poskytl kontakt s americkými židovskými bankéři a podnikateli.⁶¹ Tyto platby a kontakty byly pro válkou zničené československé hospodářství velmi důležité, protože představovaly možnosti zisku deviz a valut, o které Československo přišlo kvůli odmítnutí Marshallova plánu z ideologických důvodů, čemuž předcházely i neúspěch zisku amerických úvěrů.⁶²

Významný vliv na obchod měl také Sovětský svaz. Jak již bylo zmíněno, komunistický režim v něm viděl podryvání imperialismu na Blízkém východě,⁶³ po vzniku Izraele podporu možného socialistického spojení, jelikož jeho ideologická orientace v rámci studené války nebyla v prvních letech jeho existence zřejmá.⁶⁴ Sovětský svaz se navíc rozhodl s ohledem na veřejné mezinárodní mínění Izraeli zbraně nedodávat, o to více podporoval svého spojence v poskytování pomoci a získávání vlivu v nově vznikajícím státě.⁶⁵

Období od konce druhé světové války do počátku první poloviny 50. let 20. století lze v kontextu československo-izraelských vztahů označit za éru přátelství, podpory a dobrých diplomatických vztahů. Československý přístup byl v této epoše společných dějin formován jak vnitrostátním, tak mezinárodním působením, které bylo ovlivněno historickými, morálními, ekonomickými a ideologickými faktory. Jejich vzájemné působení a společná kombinace přetransformovaly historicky relativně dobré vztahy mezi dvěma národy v přátelské vztahy těchto dvou národních států. Postupné prosazování sovětského vlivu po komunistickém převratu v únoru 1948 v Československé republice, omezování demokratických vlivů, neúspěch komunistické ideologie v Izraeli a příklon k prozápadním tendencím a nové možnosti na arabských trzích vedly k postupnému ochlazení vztahů, které vyvrcholilo v polovině 50. let. Postupně se tak v této epoše vzájemných vztahů zrodil nejvýznamnější faktor pro následující desetiletí, a to mezinárodní ideologický vliv Sovětského svazu na československou zahraniční politiku. Ten v následujících letech nahradil v poválečných letech převládající vnitřní zájmy Československé republiky a její původně demokratické přístupy zahraniční politiky.

---

⁶¹ Dufek et al., *Československo a Izrael v letech 1947-1953*, 46-49.

⁶² Oldřich Tůma, „Československo a Marshallův plán 60 let od odmítnutí americké finanční pomoci“, *Revue Politika* 6-7 (červenec 2007), <https://www.cdk.cz/ceskoslovensko-marshalluv-plan> (zobrazeno 24.3.2022).

⁶³ Yegar, *Československo, sionismus, Izrael*, 88.

⁶⁴ Taterová, „Československá zahraniční politika vůči Izrael v první polovině padesátých let 20. století“, 52.

⁶⁵ Zídek a Sieber, *Československo a Blízký východ v letech 1948-1989*, 129.

2 Ochlazení vzájemných vztahů a přechod k nepřátelské politice

Přechod československé diplomacie k nepřátelskému postoji vůči Izraeli byl postupný a pozvolný. Počátek ochlazování vztahů se prolíná s koncem tzv. přátelského období. Vzájemné styky se začaly zhoršovat již na počátku 50. let 20. století, a to zejména pod vlivem působení Sovětského svazu, který únorovým převratem z roku 1948 získával čím dál tím větší vliv jak na mezinárodní, tak vnitrostátní československou politiku.⁶⁶ Od poloviny 50. let tak československo-izraelské vztahy zůstávaly na přání Moskvy chladné a nepřátelské a korespondovaly s její mocenskou politikou na Blízkém východě.

Na konci 40. let 20. století, na rozdíl od poválečného období, začínalo být jasnější ideologické směřování nově vzniklého židovského státu. Sovětské a s nimi spojené československé naděje na nového blízkovýchodního socialistického spojence se zhroutily po propadu Komunistické strany Izraele a levicových uskupení v parlamentních volbách v lednu 1949.⁶⁷ Informace o americké půjčce a výcviku izraelských důstojníků v USA ze září 1949 se pak staly zlomovým momentem pro počínající přehodnocování vzájemných vztahů. Přestože se izraelská vláda snažila udržovat pozici tzv. mezi Západem a Východem bez příklonu k jedné ze stran a pokoušela se zastávat neutrální postoj, sovětské a československé úřady vnímaly tyto kroky jako ekonomickou a politickou závislost na Spojených státech a z toho vyplývající příklon k Západu.⁶⁸ Toto přesvědčení přetrvávalo i přes zřejmé izraelské zájmy udržet hospodářskou spolupráci také se zeměmi východního bloku.⁶⁹ Na počátku 50. let se tak na poli vzájemných vztahů „rozhořela“ tzv. diplomatická válka, během které byly sabotovány a omezovány činnosti izraelského velvyslanectví v Československu, zároveň byly styky převedeny na nižší diplomatickou úroveň.⁷⁰

Kromě ideologických rozdílů se dalším faktorem způsobujícím diplomatické spory v 50. letech stala vlna antisemitismu, která se šířila ze Sovětského svazu a vedla přes vedoucí pozice zemí východního bloku, Československa nevyjímaje. Téma antisemitismu bylo československými funkcionáři ve spolupráci se sovětskými poradci⁷¹ využito k propagandě a částečnému odůvodnění změny diplomatických přístupů,⁷² a to zejména na pozadí monstrprocesu započatého v listopadu 1952 s vysokým funkcionářem Komunistické strany

⁶⁶ Wein, *Slovanský Jeruzalém*, 246-247.

⁶⁷ Dufek et al., *Československo a Izrael v letech 1947-1953*, 81.

⁶⁸ *Ibid.*, 84-85.

⁶⁹ *Ibid.*, 83.

⁷⁰ *Ibid.*, 84-87.

⁷¹ „Slánský“, Národní archiv, <https://www.nacr.cz/verejnost/badatelna/digitalni-badatelna/politicke-procesy/slansky> (zobrazeno 24. 1. 2022).

⁷² Yegar, *Československo, sionismus, Izrael*, 155.

Československa Rudolfem Slánským, který byl židovského původu, a jeho údajným protistátním spikleneckým centrem.⁷³ Slánský a jeho skupina, z níž byla velká část taktéž židovského původu,⁷⁴ byli obviněni z trockisticko-titoisticko-sionistické činnosti a pokusu o podvracení socialistického zřízení státu. Slánský byl následně odsouzen k trestu smrti, ačkoliv zůstával zarytým komunistou a činy nespáchal.⁷⁵

Z obvinění je patrné, že důvod procesu nebyl využit jen pro antisionistickou propagandu, ale že jeho provedení mělo postihnout širší škálu problematik, se kterými se KSČ společně s Komunistickou stranou Sovětského svazu potýkaly, a to nejen na poli mezinárodních vztahů, ale také ve vnitrostátní rovině. Pro ospravedlnění nového antisionistického postoje a zároveň obžaloby Rudolfa Slánského ze sionistické činnosti bylo potřeba přímého kompromitujícího doznání o izraelské špionáži. Takovýto klíčový důkaz byl zajištěn skrze paralelně probíhající procesy se státními příslušníky Izraele působícími na československém území – levicovým politikem Mordechajem Orenem a obchodním přidělcem působícím na diplomatické půdě Simonem Orensteinem. Po násilných výsleších podali oba klíčové „svědectví“ v procesu s Rudolfem Slánským – přiznali špionážní činnost a diverzi v čele se Slánským, zároveň se doznali ke kontaktům se Spojenými státy a Jugoslávií, čímž byla propojena sionistická činnost s aktivitami imperialistickými a titoistickými.⁷⁶

Posledním významným faktorem ovlivňujícím tzv. diplomatickou válku byly ekonomické zájmy. Změny v přístupu k mezinárodní hospodářské spolupráci nebyly sice důvodem vzájemného odcizení Československa a Izraele v 50. letech, nebyly však jeho překážkou, a naopak se staly jeho nezbytným důsledkem. Izrael se během druhé poloviny 40. let stal nejen pro Československo, ale také pro Sovětský svaz důležitým trhem.⁷⁷ Ekonomická spolupráce, z počátku podporována také Moskvou, však neměla z ideologických důvodů příliš dlouhého trvání. Ztráta izraelského trhu by však měla na československé vývozní hospodářství nepříznivý vliv a bylo tedy nutné si mezitím zajistit odbytiště v jiných zemích. V tomto ohledu splňovaly podmínky jiné, tentokrát arabské a často levicově orientované země Blízkého východu, s nimiž byly styky navázány již

---

⁷³ Karel Kaplan, *Kronika komunistického Československa Klement Gottwald a Rudolf Slánský*, (Brno: Společnost pro odbornou literaturu – Barrister & Principal, 2009), 339.

⁷⁴ Govrin, „From Deep Freeze to Thaw: Relations Between Israel and Czechoslovakia 1967-1990“, 120.

⁷⁵ „Slánský“, Národní archiv, <https://www.nacr.cz/verejnost/badatelna/digitalni-badatelna/politicke-procesy/slansky> (zobrazeno 24. 1. 2022).

⁷⁶ Zidek a Sieber, *Československo a Blízký východ v letech 1948-1989*, 131-132.

⁷⁷ Dufek et al., *Československo a Izrael v letech 1947-1953*, 83.

v meziválečném období, tedy ještě dávno před únorovým komunistickým převratem. Vztahy, které byly do této doby spíše upozadovány, se začaly pod vlivem Sovětského svazu prohlubovat a využívat pro nahrazení ideologicky nevyhovujícího izraelského trhu.⁷⁸ Vyvrcholením diplomatické války 50. let se pak staly podpisy dvou klíčových dohod o dodávkách zbraní z let 1955 s Egyptem a 1956 se Sýrií,⁷⁹ které v Izraeli vyvolaly značné obavy o zachování rovnováhy zbrojení. V kombinaci s antisionistickou rétorikou arabských vůdců přispěly k pocitu nutnosti obrany izraelské suverenity, který vyvrcholil neočekávaným útokem na Egypt na podzim 1956.⁸⁰

Československo se tak pod vlivem ekonomických a ideologických zájmů východního bloku stalo partnerem arabských, pro Izrael nepřátelských, zemí. Postupné diplomatické kroky zhoršující vzájemné československo-izraelské vztahy byly vedoucími představiteli Československa „ponechány“ v 50. letech. Naopak v 60. letech bylo již veřejné nepřátelství vůči Izraeli deklarováno. Suezská krize z poloviny 50. let nevráživost pouze prohloubila. Československá spolupráce s arabskými socialistickými nepřáteli Izraele byla známá a postoj diplomacie vůči židovskému státu zůstával nezměněn, tzv. na bodě mrazu. Tento diplomatický přístup vyhovoval Komunistické straně Československa z hlediska antisionistického a antiizraelského ideologického dogmatu zkonstruovaného v 50. letech a zároveň korespondoval s mezinárodněpolitickým přístupem Moskvy. Vliv Sovětského svazu na zahraniční politiku nově přejmenované Československé socialistické republiky byl v tomto období markantní – československé hospodářské zájmy byly orientovány na socialistické země, jako byl Egypt, Alžírsko, Sýrie nebo Irák, které ideologicky tíhly k Moskvě, zároveň nejvýznamnějším vývozním artiklem Československa do těchto zemí zůstávaly zbraně, tedy významný mocenský prostředek,⁸¹ kterým východní blok – zejména tedy Sovětský svaz – prohluboval v oblastech svůj vliv. Československo se tedy stávalo jakýmsi „prostředníkem“ sovětského vlivu v zemích třetího světa.⁸²

Přístup k místní židovské komunitě

Navzdory zahraničněpolitickému antiizraelskému přístupu a oficiálnímu boji proti sionismu došlo v 60. letech k určitému uklidnění a malému zlepšení života místní židovské komunity a jejího kulturního života. Ač může tato skutečnost znít jako pozitivní a nadějný

---

⁷⁸ Zídek a Sieber, *Československo a Blízký východ v letech 1948-1989*, 15-16.

⁷⁹ Yegar, *Československo, sionismus, Izrael*, 170.

⁸⁰ *Ibid.*, 170-174.

⁸¹ Zídek a Sieber, *Československo a Blízký východ v letech 1948-1989*, 17.

⁸² *Ibid.*, 15-16.

krok, jeho uskutečnění neznamenal smířlivější diplomatický přístup k Izraeli nebo židovské diaspoře mimo Československo.⁸³ Zlepšení bylo umožněno zejména částečným politickým uvolněním, ke kterému ve 2. polovině 60. let v Československu došlo. Zároveň postupně slábla původní rázná touha po boji proti sionismu, omílaná již déle než jedno desetiletí. Antisionistická stranická rétorika se tedy stávala méně hlasitou. Židovský původ byl sice stále nežádoucí, častěji však docházelo k jeho ignoraci a záměrnému přehlížení.⁸⁴

Komunistická strana Československa si byla vědoma důležitosti mezinárodního mínění a bylo jí zřejmé, že při diskriminaci komunity v rámci vlastního státu by čelila nejen nelibosti československých občanů židovského původu, ale také celé světové židovské diaspory a mezinárodního veřejného mínění. V 60. letech proto zaujala postoj „ochránce“ československých židovských občanů před „negativními vlivy Západu a jejich sionisty“. Tento postoj měl však zejména zajistit lepší obraz Československé socialistické republiky v otázce židovství z mezinárodního pohledu.⁸⁵

Přerušení vzájemných diplomatických vztahů

Antisionistická, v některých případech až antisemitistická rétorika zůstala ovšem součástí oficiální diplomatické linie. Od poloviny 50. let 20. století přešlo Československo k otevřenému nepřátelství vůči židovskému státu a v této pozici setrvalo víceméně až do konce 80. let 20. století.⁸⁶ K vygradování vzájemné nevraživosti došlo během, a zejména po Šestidenní válce – válečném konfliktu z června 1967, v němž se proti sobě postavily arabské státy v čele s hospodářskými partnery a spojenci Československa a Sovětského svazu Egyptem a Sýrií, doplněnými o Jordánsko, proti Státu Izrael.⁸⁷ Po prohře socialistických partnerů východního bloku a výhře Izraele došlo ze strany tzv. socialistických států, s výjimkou Rumunska, ke koordinovanému přerušení vzájemných diplomatických vztahů⁸⁸ dne 10. června 1967.⁸⁹ Z koordinace postupu je patrné, že markantní vliv na tento diplomatický krok států východního bloku včetně Československa mělo zahraniční –

---

⁸³ Jana Svobodová, *Zdroje a projevy antisemitismu v českých zemích 1948-1992: Studie* (Praha: Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, 1994), 47–48.

⁸⁴ *Ibid.*, 47–48.

⁸⁵ Jacob Ari Labendz, „Lectures, murder, and a phony terrorist: managing “Jewish power and danger” in 1960s communist Czechoslovakia“, *East European Jewish Affairs* 44, č. 1 (2014): 84–85, <https://doi.org/10.1080/13501674.2014.904618> (staženo 27.1.2022).

⁸⁶ Wein, *Slovanský Jeruzalém*, 282.

⁸⁷ Avi Shlaim a William Roger Louis, *The 1967 Arab-Israeli war: origins and consequences* (Cambridge: Cambridge University Press, 2012), xiii–xiv.

⁸⁸ Pěkný, *Historie Židů v Čechách a na Moravě*, 148.

⁸⁹ Zídek a Sieber, *Československo a Blízký východ v letech 1948-1989*, 143.

zejména sovětské – působení na zahraniční politiku svých spojenců.⁹⁰

Významným faktorem ovlivňujícím gradaci vzájemných vztahů byla porážka československých zbraní, významného exportního artiklu, kterými byl vyzbrojen na základě dohod v polovině 50. let jak Egypt, tak Sýrie.⁹¹ Tento fakt pouze prohloubil hořkost z porážky československých aliančních partnerů.

Podstatný vliv na přerušení vztahů měla také veřejně deklarovaná československá antisionistická a antiizraelská politika. Jejím zosobněním byl prezident a první tajemník Ústředního výboru KSČ v jedné osobě Antonín Novotný, jehož negativní postoj vůči Izraeli byl známý a do určité míry ovlivňoval také postoje tehdejšího režimu jako celku.⁹² Šestidenní válka se tak stala spíše záminkou, nežli důvodem vyvrcholení nevraživosti Československa vůči Státu Izrael a jejím využitím došlo k „dokončení“ diplomatické války započaté v 50. letech 20. století.

Období mezi počátkem 50. let 20. století a rokem 1967 lze z pohledu československo-izraelských vztahů hodnotit jako přelomovou epochu, která určila směřování vzájemných vztahů na období několika následujících desetiletí. Během tohoto úseku společných dějin došlo k radikálnímu obratu ze strany československých diplomatických kruhů z pozitivního k negativnímu přístupu, a přestože i v této době, podobně jako tomu bylo u „období přátelství“, měly na postoje vliv faktory jak z vnitrostátního, tak mezinárodního prostředí, jejich vzájemný poměr se však proměnil.

Mezinárodní vlivy studené války a rozdělení světa na dva soupeřící bloky se v československé politice začaly oproti poválečným rokem projevovat v mnohem širší a hlubší míře. Kroky komunistického vedení a společně s nimi i vnitrostátní postoje a přístupy se oproti minulému období požadavkům Moskvy podřizovaly a uzpůsobovaly, a ne s nimi pouze korespondovaly, jak tomu bývalo ze strany komunistických politiků v poválečných letech.

Hospodářské zájmy Československa však stále zůstávaly naplněny a hrály významnou roli pro mocenské ekonomické pronikání východního bloku na Blízký východ, v této době však již ne do Izraele. Je tedy patrné, že vliv ideologického směřování postupně nabýval v 50. a 60. letech na významu a v kombinaci s mezinárodním vlivem – požadavky a zájmy Moskvy – se stal pro československou diplomacii významnějším než původní

---

⁹⁰ Ibid., 144.

⁹¹ Shlaim a Louis, *The 1967 Arab-Israeli war: origins and consequences*, 226.

⁹² Zídek a Sieber, *Československo a Blízký východ v letech 1948-1989*, 142-143.

ekonomické zájmy. Ty musely být pod vlivem ideologie přetransformovány, aby splňovaly mocenskopolitické zájmy Sovětského svazu.

Anti-sionistická, v některých případech až antisemitistická rétorika se stala jakýmsi stranickým dogmatem, který, ač se v některých údobích stával méně hlasitým, zůstával zakořeněn ve stranické propagandě a ideologii československých komunistů. Historické přátelství židovstva a Izraele s minulými československými režimy bylo zapomenuto a na pomyslných „miskách vah“ převážil ideologický rozchod obou států, který vyvrcholil přerušением vzájemných diplomatických styků ze strany Československa v létě roku 1967, čímž byla započata nová epocha společných „(ne)vztahů“ trvající více než dvě desetiletí.

3 Veřejně deklarované nepřátelství a neexistence vzájemných vztahů

Přerušением diplomatických styků 10.června 1967 a následným odvoláním československého chargé d'affaires Jiřího Skoumala z Izraele započala československá vláda novou epochu vzájemných vztahů s židovským státem, tedy období, kdy mezi československou a izraelskou vládou oficiální vzájemná diplomacie neexistovala.⁹³ Krátce po přerušení vztahů roku 1967 spustila vládnoucí Komunistická strana Československa intenzivní antiizraelskou a antisionistickou propagandu, skrze kterou odůvodňovala a ospravedlňovala svůj rázný diplomatický krok. Ve stranickém tisku byl Izrael, podobně jako v 50. letech, obviněn ze špionážní činnosti, tentokrát však dle tvrzení zajišťovanou přímo zaměstnanci izraelského velvyslanectví v Praze.

K částečnému zlepšení situace došlo během vrcholícího uvolnění režimu v roce 1968 nazývaném pražské jaro,⁹⁴ požadující částečnou demokratizaci a reformaci komunistického systému v Československu. Během tohoto krátkého období bylo v červenci 1968 oslaveno také výročí milénia usídlení Židů v Praze a sedmisté výročí založení pražské synagogy za důstojnějších podmínek, než tomu bylo plánováno původně v roce 1967.⁹⁵ S celkovým politickým uvolněním však nesouhlasila konzervativní část Komunistické strany Československa, na jejíž popud bylo pražské jaro ukončeno invazí vojsk Varšavské smlouvy s výjimkou Rumunska v srpnu 1968.

Vliv období normalizace na zbylou židovskou komunitu

Příchodem vojsk do Československa nastalo období tzv. normalizace spočívající

---

⁹³ Ibid., 143-144.

⁹⁴ Govrin, „From Deep Freeze to Thaw: Relations Between Israel and Czechoslovakia 1967-1990“, 122.

⁹⁵ Zídek a Sieber, *Československo a Blízký východ v letech 1948-1989*, 144.

v upevnění konzervativního režimu Komunistické strany Československa, čistkách reformního křídla a s nimi souvisejícího zhoršení situace, mimo jiné i pro zbylou židovskou komunitu.⁹⁶ 70. a následně 80. léta se tak v tomto ohledu začala blížit spíše 50. letům než předešlému uvolněnějšímu desetiletí. Během tohoto období, kdy se československá politika zaměřovala spíše na vnitrostátní situaci a upevňovala tvrdý režim strany, se počet Židů na československém území snížil asi o třetinu, tedy přibližně o 6000,⁹⁷ v roce 1989 pak v Československu přebývalo jen několik tisíc, převážně starších Židů.⁹⁸ K demografickému poklesu docházelo i přes zákaz emigrace na Západ a do Izraele⁹⁹ a zároveň vlivem smíšených manželství.¹⁰⁰

Československo se pak opět postavilo po bok Sovětského svazu, když jej jako jediná země východního bloku následovala v zákazu vstupu izraelských občanů na své území.¹⁰¹ Rodinné návštěvy nebo kontakty s židovskou diasporou v zahraničí tak byly velmi složité, ne-li téměř nemožné.¹⁰² Také v rámci republiky byl systematicky omezován kulturní život Židů a zároveň začalo být ignorováno i židovské kulturní dědictví¹⁰³ – po smrti rabína Richarda Federa v roce 1970 nebyl po většinu normalizačního období v Československu rabín žádný.¹⁰⁴ Židovské památky chátraly a jejich poničení vandaly často nebylo Veřejnou bezpečností vyšetřováno.¹⁰⁵ Omezován byl i kulturní život židovské mládeže - roku 1974 byla například pod tlakem normalizace uzavřena organizace *Děti Maislovky*.¹⁰⁶ Během období 70. – 80. let tak v židovské komunitě panoval, podobně jako v 50. letech, strach a často také snaha o začlenění se do širší společnosti způsobené politickou perzekucí¹⁰⁷ a neustálou kontrolou komunistického režimu.¹⁰⁸ Ztráta kontaktu s vnější židovskou diasporou, potlačování židovské kultury, strach z perzekucí v kombinaci s emigrací a přejímání kulturních hodnot širší společnosti pak způsobily oslabení československé

---

⁹⁶ Nečasová, „Po druhé světové válce (od roku 1945)“, 358-361.

⁹⁷ Wein, *Slovanský Jeruzalém*, 269.

⁹⁸ Ibid., 292.

⁹⁹ Govrin, „From Deep Freeze to Thaw: Relations Between Israel and Czechoslovakia 1967-1990“, 122.

¹⁰⁰ Wein, *Slovanský Jeruzalém*, 295.

¹⁰¹ Bilaterální vztahy mezi Izraelem a Českou republikou“ ve *Vzájemné vztahy*, Velvyslanectví Státu Izrael v České republice, <https://embassies.gov.il/Praha/Relations/Pages/Bilateral-Treaties-and-Agreements.aspx> (zobrazeno 14. 2. 2022).

¹⁰² Govrin, „From Deep Freeze to Thaw: Relations Between Israel and Czechoslovakia 1967-1990“, 122.

¹⁰³ Wein, *Slovanský Jeruzalém*, 262.

¹⁰⁴ Karl Baum, „Czechoslovakia“, *The American Jewish Year Book* 76 (1976): 387,

<http://www.jstor.org/stable/23605452> (staženo 10.2.2022).

¹⁰⁵ Wein, *Slovanský Jeruzalém*, 262.

¹⁰⁶ Ibid., 295.

¹⁰⁷ Ibid., 295.

¹⁰⁸ Zidek a Sieber, *Československo a Blízký východ v letech 1948-1989*, 146.

židovské komunity.

Spolupráce s Komunistickou stranou Izraele a izraelskými nepřáteli

Na rozdíl od jiných států východního bloku, kterými byly například Maďarsko nebo Bulharsko, taktéž členové Varšavské smlouvy, přerušilo roku 1967 Československo veškeré své oficiální vztahy s Izraelem zahrnující jak obchodní styky a kulturu, tak i sport nebo cestovní ruch.¹⁰⁹ Situace vygradovala z československé strany až do omezování sociálního kontaktu na diplomatických recepcích a stranění se i náhodného kontaktu s izraelskými představiteli.¹¹⁰

Jediné kontakty, které vedení Československé komunistické strany udržovalo i po dobu neexistence oficiálních diplomatických styků, byly se „skupinou A“ Komunistické strany Izraele pod vedením Meira Vilnera. Tato část KSI byla normalizovaným Československem vedeným již konzervativními představiteli následně oficiálně uznávána za skutečnou a jedinou komunistickou stranu v Izraeli, ač byla její pozice na poli izraelské politiky marginální. Mezi stranami panovaly poměrně vlídné vztahy – pravidelně byla vyměňována vzájemná blahopřání a vyjadřována vzájemná podpora, zároveň proběhlo několik mezinárodních návštěv a účastí delegací na komunistických sjezdech.¹¹¹

Důvodem akceptace bylo zejména její schvalování postupu Sovětského svazu a východního bloku po Šestidenní válce – tedy souhlas s přerušением diplomatických vztahů. Strana navíc podporovala invazi vojsk Varšavské smlouvy a rázné ukončení reformních procesů v Československu, které se odehrálo právě na popud konzervativního křídla KSČ.

Antiizraelské stanovisko československého vedení potvrzovala stále přetrvávající materiální spolupráce a politická podpora arabských států, s nimiž vytvořené spojení z 50. let přetrvávalo i do 70. a 80. let 20. století. Československo podporovalo arabské státy také na půdě OSN, například když podpořilo arabské rezoluce o izraelském vyloučení z OSN nebo ztotožnění sionismu s rasismem.¹¹² Vzájemná spolupráce fungovala kromě hospodářské a politické úrovně také na univerzitní půdě a v oblastí vzdělání – nově byl vydán česko-arabský a arabsko-český slovník a na československé vysoké školy pravidelně nastupovali studenti původem z arabských zemí.

---

¹⁰⁹ Govrin, „From Deep Freeze to Thaw: Relations Between Israel and Czechoslovakia 1967-1990“, 122.

¹¹⁰ Yosef Govrin, „Milestones in Israel's Relations with East-Central Europe and the Soviet Union: A Timeline“, *Israel journal of foreign affairs* 12, č.2 (2018): 225, <https://doi.org/10.1080/23739770.2018.1539901> (staženo 9.2.2022).

¹¹¹ Zidek a Sieber, *Československo a Blízký východ v letech 1948-1989*, 144-146.

¹¹² Govrin, „Milestones in Israel's Relations with East-Central Europe and the Soviet Union: A Timeline“, 225.

Přelomovou se stala pomoc a spolupráce podporovaná Sovětským svazem s Organizací pro osvobození Palestiny v roce 1974. Československo této organizaci poskytlo nejen výcvikovou a materiální pomoc – zdravotnický materiál, příkrývky a potravinovou pomoc,¹¹³ ale také zprostředkovalo politické kontakty s Československem uznávanou frakcí Komunistické strany Izraele.¹¹⁴ Spolupráce vygradovala v listopadu 1988 pod vlivem mezinárodního přístupu východního bloku, když Československá socialistická republika okamžitě navázala oficiální styky s nově vyhlášeným státem Palestina.¹¹⁵ Tyto kroky byly motivovány opět ideologicky a finančně – hospodářsky významná spolupráce s arabskými státy, souhlas Sovětského svazu a antiizraelská a antisionistická rétorika nasvědčovaly spolupráci, stejně jako tomu bylo v 50. letech v případě arabských zemí.

Názznaky změny kurzu v přístupu k vzájemným vztahům

Diplomatické přístupy Československa se začaly velmi pomalu a symbolicky měnit až v druhé polovině 80. let. V těchto několika letech začalo docházet k postupnému uvolnění napětí mezi Československou socialistickou republikou a Státem Izrael. K uvolnění docházelo nejprve v oblasti vzdělání, kultury a sportu – v roce 1987 navštívila československá studijní delegace, stále však na pozvání KSI, Izrael,¹¹⁶ ve stejném roce dorazil do Československa izraelský tenisový tým za doprovodu několika desítek fanoušků a předsedy sportovního výboru Knesetu Pinhase Goldsteina,¹¹⁷ člena strany Likud.¹¹⁸ Po povoleních ke vstupu do Československa poskytnutých izraelským vědeckým pracovníkům za účelem účasti na mezinárodní konferenci došlo také k uvolnění dříve striktně kontrolované vízové politiky a turistiky pro izraelské občany.¹¹⁹

Vstřícné kroky začaly postupně otevírat možnosti také pro jednání hospodářská a politická – v září 1988 došlo k přelomovému prvnímu oficiálnímu setkání státníků obou zemí od přerušení vztahů z roku 1967, když se během konání Valného shromáždění OSN z iniciativy Izraele setkal místopředseda izraelské vlády a ministr zahraničí Šimon Peres s československým ministrem zahraničí Bohuslavem Chňoupkem. Tématem jejich rozhovoru

---

¹¹³ Baum, „Czechoslovakia“, 385.

¹¹⁴ Zidek a Sieber, *Československo a Blízký východ v letech 1948-1989*, 146.

¹¹⁵ „Postoj ČR (dříve ČSFR a ČSSR) k uznání státu Palestina“, Ministerstvo zahraničních věcí České republiky, zobrazeno 23.3.2022,

https://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/vyrocní_zpravy_a_dokumenty/poskytnute_informace/postoj_c_r_drive_csfr_a_cssr_k_uznani.html.

¹¹⁶ Zidek a Sieber, *Československo a Blízký východ v letech 1948-1989*, 147.

¹¹⁷ Govrin, „From Deep Freeze to Thaw: Relations Between Israel and Czechoslovakia 1967-1990“, 123.

¹¹⁸ „All Past and Present MKs“, The Knesset, zobrazeno 12.2.2022,

<https://main.knesset.gov.il/en/MK/APPS/mk/mk-positions/330>.

¹¹⁹ Govrin, „From Deep Freeze to Thaw: Relations Between Israel and Czechoslovakia 1967-1990“, 123.

se staly kromě historie československo-izraelských vztahů a jejich možného obnovení také vztahy sovětsko-izraelské a problematika arabsko-izraelského konfliktu.¹²⁰

Československý zájem o velmi pomalé a částečné obnovení kontaktů byl ovlivněn zejména dvěma hlavními faktory. Mezinárodním faktorem ovlivňujícím nastalou změnu v československém postoji bylo celkové uvolňování a oslabení režimů východního bloku, včetně Sovětského svazu. Změna v přístupu Sovětského svazu zosobněná generálním tajemníkem Ústředního výboru Komunistické strany Sovětského svazu Michaiilem Gorbačovem obsahovala také politiku tzv. perestrojky a glasnosti – „přestavby a otevřenosti“ - tedy souboru reformních kroků v ekonomické a společenské oblasti. Pod vlivem postupného oslabování režimu a vlastních vnitrostátních problémů omezil Sovětský svaz zásahy do mezinárodních politik svých východoevropských satelitů. Postupná revize sovětsko-izraelských vztahů a podpora liberálních kruhů československé politiky pak již nebránily možnému přezkumu kroku přerušení vztahů z roku 1967. Přestože Sovětský svaz již nestál v cestě možnosti obnovení československo-izraelských vztahů, v diplomatických kruzích stále panovala obava z reakce arabských spojenců.

Vnitrostátním faktorem se pak kromě prosazování liberálnějších politických kruhů staly ekonomické zájmy republiky. Ekonomické reformy uskutečňované po vzoru Sovětského svazu a jím podporované vytvořily prostor a potřebu pro širší spolupráci s ekonomicky vyspělými západními zeměmi, kterými Izrael byl.¹²¹ Zároveň nelze opomenout historicky významnou a výhodnou spolupráci uskutečňovanou v druhé polovině 40. let. Vyspělost izraelského průmyslu a ekonomiky se tak spolu s možností navázat na historickou spolupráci stala silnou motivací pro obnovení hospodářských a následně na ně napojených politických vztahů Československé socialistické republiky se Státem Izrael.

Období veřejného nepřátelství a neexistence diplomatických vztahů mezi Československou socialistickou republikou a Státem Izrael započaté roku 1967 přímo navazovalo na nepřátelské období z předchozích 50. a poloviny 60. let. V mnohých případech došlo v této době ke gradaci napjatých situací z minulého období 50. – 60. let 20. století, a proto v nich lze sledovat vzájemnou paralelu. Spolupráce s arabskými zeměmi s levicovým vedením například vyústily v navázání styků s Organizací pro osvobození Palestiny, ke zpřísnění došlo také ve vízové politice a původně ekonomicky výhodná

---

¹²⁰ Ibid., 124-127.

¹²¹ Ibid., 123-124.

spolupráce se stala ideologicky nepřijatelnou a nemožnou. V oblasti přístupu k vlastní československé židovské komunitě došlo na rozdíl od předešlého ambivalentního období ke sjednocení přístupu, který se nyní stal veskrze negativním.

Mezinárodní vlivy korespondující s tehdejšími zájmy normalizované Komunistické strany Československa zapříčinily, že se období neexistence vztahů v letech 1967–1989 stalo protikladem přátelského období pod vedením demokratické vlády druhé poloviny 40. let. V minulosti přítomný humánní přístup vůči židovstvu, přátelské vztahy panující mezi oběma zeměmi, jejich podpora v mezinárodním prostředí a významná ekonomická spolupráce jakoby se rokem 1967 staly příliš vzdálenými a k jejich postupné renesanci začalo docházet až v pozdních 80. letech vlivem mezinárodních a ekonomických změn. Přestože komunistický režim se o základní krok pro obnovu vztahů pokusil, k jejich oficiálnímu znovunavázání došlo až zásluhou nové demokraticky zvolené vlády na počátku 90. let, tedy po pádu komunismu v Československu v listopadu 1989, který se nazývá sametová revoluce.

Svržení komunistického režimu způsobilo, že znovunavázání vztahů již vláda Komunistické strany Československa nedosáhla. Vlivem změny politické situace a transformací na demokratický režim se tak Československá socialistická republika zbavila dosud nejmarkantnějšího vlivu, který na fungování vzájemných vztahů působil, a to mezinárodního vlivu Sovětského svazu a koordinace mezinárodní politiky s dalšími zeměmi východního bloku. K obnovení vzájemných diplomatických styků tak došlo až svobodně demokraticky zvolenými představiteli dne 9. února 1990,¹²² čímž započala nová éra vzájemných vztahů – éra obnovených československo-izraelských vztahů.

4 Období obnovených československo-izraelských vztahů

Poslední měsíce roku 1989 se staly pro směřování nejen československé zahraniční politiky vůči Izraeli přelomovými a významnými. Kolaps komunismu bez zásahů tehdy již hroutícího se Sovětského svazu a nenásilná změna režimu umožnili zcela nové směřování československé společnosti, politiky a ekonomiky, které se stalo příznivým také pro vzájemné československo-izraelské vztahy.¹²³ Důvody, proč bylo pro Československo tak podstatné co možná nejrychleji obnovit vztahy s Izraelem, jsou komplexní a přímo souvisí

---

¹²² Bilaterální vztahy mezi Izraelem a Českou republikou“ ve *Vzájemné vztahy*, Velvyslanectví Státu Izrael v České republice, <https://embassies.gov.il/Praha/Relations/Pages/Bilateral-Treaties-and-Agreements.aspx> (zobrazeno 16. 4. 2022).

¹²³ Zvi Gitelman, „Eastern European Countries“, *The American Jewish Year Book* 91 (1991): 347, staženo 25.2.2022, <https://www.jstor.org/stable/23605120>.

jak s odehrávajícími se změnami v porevoluční společnosti a politice, tak s historickými skutečnostmi minulých režimů.

Zvolení Václava Havla, českého dramatika a několikrát komunistickým režimem vězněného disidenta, na post demokratického prezidenta, přinesla do československé politiky zcela nový směr. „Havlovska politika“ - ve své podstatě zcela odlišná od politiky komunistické, se zakládala na demokratických principech a morálních zásadách.¹²⁴ Ideovou oporou politiky Václava Havla a jeho kolegů byla politická filozofie prvního československého prezidenta Tomáše Garrigue Masaryka založená na morálním základě lidskosti a etických základech náboženství.¹²⁵ Sám prezident Havel bývá označován za „druhého prezidenta osvoboditele“, v čemž je evidentní paralela s právě prvním československým „prezidentem osvoboditelem“ a „přítelem Židů“ T. G. Masarykem.¹²⁶ Ten se jako akademik roku 1899 zasadil o obnovu procesu tzv. hilsneriády – soudního sporu během kterého byl za údajnou rituální vraždu křesťanské dívky Anežky Hružové odsouzen Žid Leopold Hilsner. Tomáš G. Masaryk se jako jeden z mála postavil proti antisemitským pověrám o židovských rituálních vraždách mladých křesťanů, čímž se stal terčem kritiky tehdejší společnosti a politické scény. Ač byly jeho záměry pravděpodobně spíše založeny na ideji lidskosti a spravedlnosti než na prožidovských sentimentech, získal si Masaryk přízeň židovstva po celém světě. Zejména američtí Židé mu pak byli nápomocni svým vlivem na americkou politiku při prosazení vzniku Československa roku 1918 a sám Masaryk se stal během svého prezidentství neskrývaným podporovatelem sionistického hnutí.¹²⁷

Podobné životní postoje jako Masaryk, zastával také československý disent. Sám Václav Havel a jeho blízcí spolupracovníci, mimo jiné také nový demokratický ministr zahraničních věcí Jiří Dienstbier, byli během normalizačního procesu v tehdejší Československé socialistické republice členové disentu, který se soustředil kolem občanské iniciativy Charta 77. Jednalo se o poměrně malou skupinu lidí zejména na okraji tehdejší socialistické společnosti, která se vyznačovala určitou aktivitou proti režimu, jelikož vyznávala jiné – politicky a ideologicky nepřijatelné – názory a hodnoty. Ty se zakládaly

---

¹²⁴ Yegar, *Československo, sionismus, Izrael*, 193.

¹²⁵ Ondřej Ditrych, Vladimír Handl, Nik Hynek a Vít Střítecký, „Understanding Havel?“, *Communist and post-communist studies* 46, č.3 (2013): 408, <https://doi.org/10.1016/j.postcomstud.2013.06.008> (staženo 16. 4. 2022)

¹²⁶ Wein, *Slovanský Jeruzalém*, 300.

¹²⁷ Marek Čejka, „The narrative of the Czech-Israeli strategic relations in the European context“, *Central European journal of international & security studies* 11, č.4 (2017): 27, <https://www.proquest.com/scholarly-journals/narrative-czech-israeli-strategic-relations/docview/2137488785/se-2> (staženo 16. 4. 2022).

spíše na hodnotách západního světa, tedy toleranci, liberalismu, osobní svobodě a dodržování občanských práv. Tyto hodnoty byly prohlubovány podporou a kontaktem disentu se zahraničím, a to buď ze strany československých politických emigrantů, nebo západních občanskoprávních iniciativ.¹²⁸ Toto vnímání světa československého disentu kombinující mimo jiné liberalismus, ideje tolerance a „života v pravdě“ se tak po obnově demokracie stalo kontrastem represivního komunistického režimu a postavilo se tak mimo jiné proti zaryté antisionistické až antisemitistické komunistické propagandě, která byla s těmito zásadami v rozporu. Za krok, který zřetelně odmítá antisemitistickou pozici předešlého režimu, lze označit československou iniciativu na zrušení rezoluce Valného shromáždění č. 46/86 z roku 1975, která označovala sionismus za formu rasové diskriminace, kterou v 70. letech Československo svým hlasem podpořilo.¹²⁹

Nová demokratická politická elita se pokoušela o úplný odklon od komunistické linie, a naopak o vytvoření jakéhosi nového demokratického Československa, které bude navazovat na předválečnou a poválečnou demokratickou éru, jež byla přerušena totalitním režimem komunismu. Pokoušela se o jakýsi „návrat do Evropy – civilizovaného světa“. Nutnou součástí těchto snah bylo napravení chyb, které komunistické vlády během svého působení učinily a pro demokratickou vládu nebyly přijatelné. Bylo tak nutné napravit poškozené vztahy s Německem¹³⁰ a zejména pak obnovit komunisty přerušené vztahy s Vatikánem, centrem katolického vyznání a Izraelem, židovským státem. Důležitost vztahů pro československou politiku potvrzuje novoroční projev Václava Havla z ledna 1990, ve kterém je přání obnovy vztahů s Izraelem a Vatikánem přímo zmíněno a otevřeně deklarováno.¹³¹ Obnova vztahů měla klíčový symbolický význam nejen pro zahraniční, ale také pro vnitrostátní pozici demokratické vlády.

Havel a jeho spolupracovníci a spolupracovnice si byli vědomi, že kromě politických a společenských svobod byly v Československu během komunistické diktatury omezovány také svobody náboženské, které se týkaly nejen převládajícího katolického vyznání, ale i judaismu a jeho vlivu na kulturní dědictví Československa. S revolucí tak přišla nejen svoboda náboženského vyznání,¹³² ale také konec manipulace historické přítomnosti Židů

---

¹²⁸ Šárka Waisová a Linda Piknerová, „Twenty Years After: Dissident Tradition in Czech Foreign Policy Matters“, *East European politics and societies* 26, č.1 (2012): 165, <https://doi.org/10.1177/0888325411404553> (staženo 3.3.2022).

¹²⁹ Marek Čejka, *Dějiny moderního Izraele* (Praha: Grada, 2011), 219.

¹³⁰ Ditrych, Handl, Hynek a Střítecký, „Understanding Havel?“, 411.

¹³¹ Govrin, „Milestones in Israel's Relations with East-Central Europe and the Soviet Union: A Timeline“, 226.

¹³² Gitelman, „Eastern European Countries“, 347.

na našem území. Charta 77 již během normalizace projevovala židovské menšině podporu a kritizovala režim za zamlčování role Židů v československých dějinách a devastaci židovského kulturního dědictví na území republiky.¹³³ Po revoluci tak začala být postupně odrývána komunistickou vládou bagatelizovaná přítomnost a význam Židů v československé kultuře a minulosti. V Čechách, více než na Slovensku, začala oblíbenost židovské a izraelské kultury zažívat výrazný vzestup v širší společnosti. Postupné zjištění a uvědomění si kulturního dědictví, které společné soužití obou národů v zemi zanechalo, bylo pro Čechy a poznání jejich identity mimo totalitní režim přelomové a určující zároveň.¹³⁴ Tento pocit propojení umocnilo znovuobjevení fenoménu dodávek zbraní Izraeli z poválečného období přátelství, které výrazně dopomohly k uhájení izraelské nezávislosti.¹³⁵ Za tyto dodávky poděkoval již během své první návštěvy ministr zahraničních věcí Moše Arens.¹³⁶ Existenci vzájemného pouta umocnilo také odkrývání stopy československých Židů v Izraeli. Zdejší československá komunita zůstávala i přes přerušování vztahu v Izraeli aktivní, propojila obě kultury a podpořila tak ideu historické provázanosti obou národů.¹³⁷

Stejně jako si byl prezident vědom přátelské a úspěšné společné historie, uvědomoval si také, že převzal morální závazek po minulých režimech vůči přeživším holocaustu a komunistických represí. Byl si vědom potřeby alespoň částečného napravení těchto křivd páchaných na židovských občanech na území republiky minulými režimy. Aktivně tak podporoval například obnovu chátrajícího kulturního židovského dědictví nebo spravedlivé navrácení zabaveného majetku během restitučního procesu.¹³⁸ Nabídl také možnost tranzitu Židů ze sovětského bloku přes Československo.¹³⁹

Přestože historické, morální, politické a společenské vlivy výrazně ovlivnily rychlost a nutnost obnovy vzájemných vztahů, důležitým aspektem i v „nové době“ zůstávaly

---

¹³³ Tomáš Hradílek, Dana Němcová a Saša Vondra, „Kritika devastace židovských kulturních památek v Československu a zamlčování úlohy Židů v čs. dějinách“, v *Charta 77: 1977-1989 Od morální k demokratické revoluci: Dokumentace*, ed. Vilém Prečan (Bratislava: Čs. dokumentační středisko nezávislé literatury ve spolupráci s Ústavem pro soudobé dějiny ČSAV a ARCHA – vydavatelstvo Koordinačného centra Verejnosti proti násiliu, 1990): 363-370.

¹³⁴ Wein, *Slovanský Jeruzalém*, 305–306.

¹³⁵ Čejka, „The narrative of the Czech-Israeli strategic relations in the European context“, 29–30.

¹³⁶ Yegar, *Československo, sionismus, Izrael*, 194.

¹³⁷ Wein, *Slovanský Jeruzalém*, 310–311.

¹³⁸ Yegar, *Československo, sionismus, Izrael*, 210.

¹³⁹ „25th anniversary of the reestablishment of diplomatic relations between Czechoslovakia and Israel“, Embassy of the Czech Republic in Tel Aviv, 23. 2. 2015,

[https://www.mzv.cz/telaviv/en/culture/archive/x25th_anniversary_of_the_reestablishment\\$1325.html?action=setMonth&year=2018&month=9&day=1](https://www.mzv.cz/telaviv/en/culture/archive/x25th_anniversary_of_the_reestablishment$1325.html?action=setMonth&year=2018&month=9&day=1) (zobrazeno 3. 3. 2022).

ekonomické zájmy země, která se během transformace ekonomiky na tržní systém potýkala s mnohými problémy od zaostalosti výroby, nezaměstnanosti, privatizace a restitucí. Západní kapitál a spolupráce v oblasti vzdělání a vědy se tak staly pro československou ekonomiku důležitým artiklem, který mohla západní země a bývalý hospodářský partner, kterým byl Izrael, nabídnout.¹⁴⁰

Obnova československých diplomatických styků s Izraelem se tak kombinací výše vyjmenovaných faktorů stala pro novou demokratickou vládu v čele s prezidentem Václavem Havlem a ministrem zahraničních věcí Jiřím Dienstbierem jednou z priorit zahraniční politiky.¹⁴¹ Již v polovině prosince 1989 deklaroval Jiří Dienstbier snahu vztahy v co nejbližší době obnovit. V lednu následujícího roku pak proběhly schůzky vysokých představitelů na poli ministerstev týkající se ekonomické a hospodářské spolupráce obou zemí. Vyvrcholením snah a jednání se stal podpis *Protokolu o obnově diplomatických vztahů* během návštěvy ministra zahraničních věcí Moshe Arense v Praze 9. února 1990, čímž došlo k oficiálnímu znovunavázání diplomatických styků Československé federativní republiky se Státem Izrael.¹⁴² K obnově vztahů tak došlo ve velmi krátké době, a to během necelých tří měsíců od počátku sametové revoluce v Československu.

Překážky tzv. speciálního vztahu

Obnovené vztahy na poli diplomacie, hospodářství, vědy a kultury vyvolaly pozitivní ohlas a vlnu euforie. Přestože vztahy panovaly na přátelské úrovni, jejich výjimečnosti, která panovala v poválečném období, dosaženo nebylo,¹⁴³ a to zejména z tří hlavních oblastí důvodů – zahraničněpolitické, společenské a restituční.

Největším problémem, který vřelost vzájemných vztahů zejména ze strany izraelských představitelů „brzdil“, byly přetrvávající československé ekonomické kontakty a zájmy v arabských zemích, zejména pak v Sýrii¹⁴⁴, Libyi a Íránu,¹⁴⁵ a to i přes sliby československých představitelů spolupráci a dodávky zbraní ukončit. V roce 1991 byla podepsána dohoda o prodeji tanků do Sýrie, k obchodním spolupracím s Libyí a Íránem pak

---

¹⁴⁰ Ruth Ellen Gruber, „Eastern European Countries“, *The American Jewish Year Book* 94 (1994): 345, <https://www.jstor.org/stable/23605657> (staženo 3.3.2022).

¹⁴¹ „25th anniversary of the reestablishment of diplomatic relations between Czechoslovakia and Israel“, Embassy of the Czech Republic in Tel Aviv, zobrazeno 3.3.2022, https://www.mzv.cz/telaviv/en/culture/archive/x25th_anniversary_of_the_reestablishment%1325.html?action=setMonth&year=2018&month=9&day=1.

¹⁴² Govrin, „Milestones in Israel's Relations with East-Central Europe and the Soviet Union: A Timeline“, 225-227.

¹⁴³ Wein, *Slovanský Jeruzalém*, 314.

¹⁴⁴ Gitelman, „Eastern European Countries“, 310.

¹⁴⁵ Yegar, *Československo, sionismus, Izrael*, 202.

pod vlivem mezinárodního tlaku a nesplacených dluhů nedošlo. Důvody, které československou vládu ke spolupráci vedly, byly zejména ekonomické – po rychlé transformaci ekonomiky z socialistického na tržní systém se Československo potýkalo s ekonomickými problémy, rozpad Varšavské smlouvy pak způsobil ztrátu odbytiště zbrojního průmyslu, který se na civilní výrobu transformoval jen pomalu, zároveň s nedostatečným přílivem západního kapitálu a investic pro rychlejší transformaci.¹⁴⁶ Možnost vyplacení zakázek v „tvrdé měně“ tak byla pro Československo ekonomicky „lákavá“.¹⁴⁷ Problematická byla také historická podstata obchodu, jelikož dohody byly sjednány za minulého režimu, některé ze zemí pak stále zůstávaly dlužníky Československa. Rychlá a problematická transformace ekonomiky a společnosti však odhalila další problémy, kvůli kterým nebylo možné dodávky zbraní okamžitě zastavit. Klíčovým se stal vzrůstající slovenský nacionalismus a separatismus, který by mohl být – po uzavření československých zbrojních závodů situovaných zejména na Slovensku – nekontrolovatelným, a to z důvodu možného radikálního zvýšení nezaměstnanosti v regionu a neexistence adekvátní náhrady zaměstnání.¹⁴⁸ Kontroverzní pro izraelskou stranu zůstávaly i nadále československé kontakty s Organizací pro osvobození Palestiny, které však dle slov československé strany zůstávaly spíše úpadkové.¹⁴⁹

Druhým problémem stojícím v cestě „speciálnímu vztahu“ tehdejšího Československa a Izraele byla otázka restitucí židovského majetku. Po revoluci bylo rozhodnuto, že navrácen bude majetek zkonfiskován od roku 1948 a výše. Židům však byl majetek zabaven již během německé okupace, a přestože po válce bylo rozhodnuto o jeho navrácení nebo kompenzaci, byrokratické řízení bylo pomalé a nedostatečné. Změna spodní časové hranice by však mohla poskytnout precedent také například pro požadavky katolické církve nebo sudetských Němců, čímž byla restituce velké části zabaveného židovského majetku znemožněna.¹⁵⁰

Třetím problémem, který se netýkal pouze Československa ale východního bloku obecně, byla vzestupná vlna antisemitismu, Ta byla způsobená společenskými a ekonomickými nejistotami, se kterými se země během transformace na demokratický režim

---

¹⁴⁶ Ibid., 200-201.

¹⁴⁷ Michal Vašečka, „Sociologický výskum antisemitizmu na Slovensku po roku 1989 v kritickej perspektíve“, *Sociológia* 38 č.4 (2006): 289, <https://www.ceeol.com/search/article-detail?id=135076> (staženo 19. 4. 2022).

¹⁴⁸ Yegar, *Československo, sionismus, Izrael*, 200.

¹⁴⁹ Ibid., 199-200.

¹⁵⁰ Wein, *Slovanský Jeruzalém*, 308-309.

potýkaly.¹⁵¹ V Československu musela vláda bojovat s projevy antisemitismu zejména na Slovensku, což souviselo se zdejší vlnou nacionalismu a touze po vlastním národním státě. Slovenský nacionalismus, opírající se o v té době jediný samostatný státní útvar na území dnešního Slovenska válečný Slovenský stát – vedený pronacistickým Josefem Tisem – se tak stal prostorem pro možný vzrůstající antisemitismus a neofašistické tendence ve společnosti.¹⁵² Naopak v Česku obecně panovala liberálnější atmosféra, která byla židovské a izraelské kultuře mnohem otevřenější a antisemitské tendence tak zůstávaly v české společnosti okrajové. V marginálních případech, se však nenávistné tendence nevyhnuly ani republice jako celku – vandalské útoky na židovské památky – zejména hřbitovy – probíhaly, ač v malé míře také na českém území, radikální pravicová politika se stala hlasitější a vydány byly antisemitistické texty a periodika. Například antisemitistický *Týdeník Politika* byl roku 1993 oficiálně zakázán.¹⁵³ Z tohoto kroku je patrné, že se státní aparát snažil aktivně proti antisemitismu bojovat. Zároveň se snažil o systematickou edukaci společnosti pořádáním seminářů a vzdělávacích programů, revizí staraných učebnic,¹⁵⁴ dokumentárními pořady vysílanými v televizi nebo pořádáním mezinárodních konferencí o holocaustu a antisemitismu, aby zamezil jeho šíření ve společnosti.¹⁵⁵

Židovská komunita a kulturní život po revoluci

Obrat v zahraničněpolitických přístupech přinesl změnu také do života zbylé židovské komunity v Československu, která nejen že po revoluci dostala možnost znovunavázat kontakty s židovskou komunitou v Izraeli,¹⁵⁶ tedy často se starými přáteli a rodinou, ale také obnovit naplno svůj kulturní a náboženský život. Porevoluční uvolnění obecně poskytlo prostor náboženským a kulturním svobodám, zahraničním kontaktům, emigraci ale také třeba vzniku nových organizací nebo větším pravomocem židovských obcí.¹⁵⁷ Funkce se také chopili noví rabíni – Karol Sidon v Praze a Lazar Kleinman v Košicích.¹⁵⁸ Změna přišla také v rámci vedení komunity tentokrát bez předešlé spolupráce s komunistickým režimem.¹⁵⁹

---

¹⁵¹ Gitelman, „Eastern European Countries“, 309.

¹⁵² Gruber, „Eastern European Countries“, 347.

¹⁵³ Wein, *Slovanský Jeruzalém*, 306–308.

¹⁵⁴ Gitelman, „Eastern European Countries“, 394.

¹⁵⁵ Gruber, „Eastern European Countries“, 347.

¹⁵⁶ Gitelman, „Eastern European Countries“, 350.

¹⁵⁷ Ibid., 347.

¹⁵⁸ Gruber, „Eastern European Countries“, 348–349.

¹⁵⁹ Zvi Gitelman, „Eastern European Countries“, *The American Jewish Year Book* 92 (1992): 394, <https://www.jstor.org/stable/23605978> (staženo 5.3.2022).

V Československu byla vlivem společenských změn upevněna snaha o obnovu židovského kulturního života v zemi. Mezinárodním fenoménem se stala pověst o pražském Golemovi a pojmem světového měřítka se stal také německy píšící pražský spisovatel židovského původu Franc Kafka.¹⁶⁰ Demokratické vedení Československa si bylo zároveň vědomo žalostného stavu židovských památek, které bylo nutno restaurovat a zachránit – například v Pinkasově synagoze byl obnoven rozsáhlý seznam nacisty zavražděných českých a moravských Židů, který byl za komunistického režimu během „rekonstrukce“ odstraněn. Na obnově a zachování židovského kulturního dědictví spolupracovalo Československo i se Spojenými státy. Nové příležitosti v podnikání pak poskytly možnost komercializace kulturního dědictví pro turistické účely – památky byly zpřístupněny veřejnosti, bylo obnoveno svobodné fungování Židovského muzea v Praze, pořádány přednášky, hudební festivaly a výstavy.¹⁶¹

Privatizace židovského majetku

Jak již bylo zmíněno, kromě vzrůstajícího antisemitismu zejména na Slovensku, se také restituční procesy staly jednou z překážek „speciálního“ československo-izraelského vztahu. Izraelská vláda měla zvláštní zájem na restitučním procesu včetně vyplacení odškodného obětem holocaustu za způsobené osobní utrpení. Společně s židovskými obcemi v bývalých komunistických zemích a celosvětovou židovskou komunitou se považovala za právoplatného nástupce a dědice židovského majetku ve veřejném sektoru a v případech neexistence právoplatného dědice také v sektoru soukromém.¹⁶² Složitost problematiky československých restitucí přímo souvisela s komplikovaným historickým vývojem, opakovanou konfiskací a znárodňováním majetku v zemi. Přestože se porevoluční vláda jednoznačně postavila za navrácení zabaveného majetku jeho vlastníkům, situace nebyla z hlediska právních postupů a byrokracie tak jednoduchá a přímočará, jak by se mohla jevit. V říjnu 1990 a únoru 1991 byly vydány zákony o restitucích, které měly navrácení majetku po zažádání zajistit. Podmínkou bylo československé občanství a trvalé bydliště v Československu, a to i pro Čechy a Slováky žijící v zahraničí. Zákony také stanovovaly časový limit pro podání žádosti.

Sporným se však stalo časové období, ze kterého měl být majetek navrácen – zákony tuto dobu vymezily pouze na éru komunistické vlády, tedy od února 1948, zařazeno tak

---

¹⁶⁰ Wein, *Slovanský Jeruzalém*, 331.

¹⁶¹ Gruber, „Eastern European Countries“, 347–349.

¹⁶² Yegar, *Československo, sionismus, Izrael*, 211.

nebylo válečné a meziválečné období před ní. K vyvlastňování židovského majetku na československém území však docházelo již od roku 1938 po německém zabrání Sudet. O navrácení majetku z tohoto období bylo rozhodnuto krátce po válce, předávání přeživším holocaustu však bylo neefektivní a pomalé a po převzetí moci komunistickou vládou nebylo dokončené. Majetek byl následně znárodněn a židovské obce získaly do správy pouze zanedbatelnou část majetku.¹⁶³ Posametová vláda však onu „kritickou linii“ února 1948 odmítala změnit, protože její změna na předválečné období by se mohla stát precedensem pro další skupiny, kterým byl majetek zkonfiskován – katolickou církev, zejména pak sudetské Němce, jejichž majetek byl považován za „daň“ za účast na rozpadu první československé republiky a případně i šlechtu. Těmto možným problémům se chtěla vláda, která se již tak potýkala s mnohými společenskými a ekonomickými problémy, vyhnout.¹⁶⁴ Přesto si však byli paradoxní situace, ve které neměly oběti holocaustu možnost domoci se svého majetku, který jim byl neprávem odebrán, vědomi. Sám prezident Václav Havel opakovaně požadoval co možná nejrychlejší vyřešení a navrácení majetku jeho židovským majitelům. Tento požadavek však nebyl v období let 1990-1993 naplněn a problematika restitucí a navrácení majetku původním židovským majitelům trvala i po rozpadu země na dva suverénní státy – Českou a Slovenskou republiku.

Období let 1990, kdy došlo k obnovení vztahů, až 1993, kdy došlo k rozpadu Československa a vzniku dvou samostatných republik – České a Slovenské – se vyznačuje velmi rychlým opětovným navázáním vzájemných vztahů nejen v oblasti politiky a diplomacie, ale také kultury, cestovního ruchu nebo hospodářství, a to od odvětví průmyslu, energetiky nebo zemědělství až po telekomunikaci a bankovníctví.¹⁶⁵ Epocha tak je charakteristická opětovnou změnou československého přístupu k Izraeli – tentokrát od silně negativního k opětovnému přátelskému a je tak paralelou tzv. přátelského období a kontrastem tzv. období nepřátelství a přerušovaných vztahů.

Během dvou porevolučních let bylo do určité míry navázáno na poválečné období přátelství mezi Československou republikou a Státem Izrael, a zároveň byly položeny základy pro budoucí přátelské vztahy samostatné České republiky a Slovenska s Izraelem. Během dvouletého období byly obnoveny přátelské diplomatické vztahy, které již nebyly ovlivňovány mocenskou politikou Sovětského svazu, jak tomu bylo zejména v obdobích

---

¹⁶³ Yegar, *Československo, sionismus, Izrael*, 207–209.

¹⁶⁴ Wein, *Slovanský Jeruzalém*, 308–309.

¹⁶⁵ Yegar, *Československo, sionismus, Izrael*, 194–195.

„nepřátelství“ a „přerušených vztahů“, a to díky změně režimu z komunistického na demokratický. Díky tomu se Československo opět stalo politickým, hospodářským a kulturním partnerem Izraele, podobně jak tomu bylo v poválečném přátelském období. Stejně jako během něj hrála i nyní důležitější roli vnitropolitická situace než mezinárodní vlivy, ač ani ty nebyly zanedbatelné, nově však nepramenily z východního bloku, jak tomu bylo v minulosti, ale z touhy o integraci do západních politických struktur. Rozdíl, který však tyto dvě přátelská období od sebe navzájem odlišuje, se skrývá v intenzitě a hloubce vzájemného přátelství. Z důvodu složité transformace a také krátkosti období nebylo dosaženo historické významnosti vztahů a období se tak stalo spíše mezikrokem pro budoucí úspěch mezinárodních diplomatických vztahů samostatných států České a Slovenské republiky.

Období tzv. obnovených vztahů se pak svým přístupem stalo přímým kontrastem jemu předcházejícímu „období neexistence vztahů“, a to jak v mezinárodních, tak vnitrostátních vlivech formujících diplomatické vztahy. Na rozdíl od let 1967-1989 mělo Československo v letech 1990-1992 zájem na omezení spolupráce s arabskými zeměmi, přátelském přístup vůči Izraeli a židovské komunitě v Československu, zároveň se oprostilo od vlivu Sovětského svazu a snažilo se integrovat do západních organizací podporujících Izrael. Radikální změnou se stal také oficiální přístup vládních činitelů, který již nebyl anti-sionistickým ani anti-izraelským, a naopak proti šířícímu se antisemitismu bojoval. To stejné platí také pro komparaci s tzv. obdobím nepřátelství, které období přerušených vztahů předcházelo.

Období let 1990–1993 se tak stalo érou euforie, demokratizace a obnovy vzájemných diplomatických a společenských styků s Izraelem, a zároveň epochou harmonizace vztahů, které vyžadovalo společnou diskuzi a pochopení jak ze strany Československé republiky, později přejmenované na Českou a Slovenskou Federativní Republiku, tak ze strany Státu Izrael.

5 Vztahy samostatné České republiky a Státu Izrael

Rozpad České a Slovenské Federativní Republiky na dva samostatné státy proběhl v klidné atmosféře a obešel se bez násilností. Dne 1. ledna 1993 tak vznikla samostatná Česká republika a Slovenská republika. Ve stejném poklidu došlo také k rozchodu a dělbě původních československo-izraelských vztahů na vztahy česko-izraelské a slovensko-izraelské. Majetek původního společného státu v Izraeli byl rozdělen bez problémů. Na

Českou republiku přešly již existující obchodní, letecké a kulturní dohody a téměř okamžitě bylo navázáno na jednání o dalších mezinárodních dohodách týkajících se mimo jiné oblasti zemědělství, investic, zdravotnictví, zbraňových systémů nebo veterinárního lékařství. Bilaterální dohody napříč různými obory byly schvalovány a nabývaly platnost v následujících několika letech.¹⁶⁶ Od vstupu České republiky do Evropské unie v roce 2004 pokrývá řadu oblastí *Asociační dohoda mezi členskými státy Evropské unie a Státem Izrael* a probíhá tak koordinace s dalšími státy tzv. sedmadvacítky.¹⁶⁷

Česká republika je dlouhodobě považována za blízkého spojence Izraele, jak potvrzuje úvodní věta článku věnujícímu se vzájemným vztahům na oficiálních stránkách Velvyslanectví Státu Izrael v České republice: „Od znovunavázání diplomatických styků Izraele a Československa v únoru 1990 jsou vzájemné vztahy velmi těsné a ekonomická spolupráce je na vzestupu.“¹⁶⁸ Faktory ovlivňující kvalitní povahu vzájemných česko-izraelských vztahů mohou být rozděleny do čtyř základních skupin – historicko-kulturní vztahy, vnitrostátní politika, diplomacie a ekonomika. Tyto oblasti budou jednotlivě představeny v následujících podkapitolách.

Historicko-kulturní vztahy

Základ česko-izraelského přátelství byl položen již za první republiky politickým myšlením Tomáše Garrigue Masaryka a jeho postojem k sionismu. Jeho přístupy byly nejvíce formující a ovlivňující pro československé a následně české demokratické myšlení, a to včetně mezinárodní politiky.¹⁶⁹ Filozofie založená na morálním základě a lidskosti v kombinaci s jeho postojem v rámci tzv. hilsneriády dopomohly k náklonnosti světového židovstva, jehož vliv byl na vznik samostatné republiky podstatný. Masarykova podpora sionistického hnutí a jeho názorů se tak stala pro českou demokracii významnou a nezcizitelnou.¹⁷⁰

Vliv myšlení prvního československého prezidenta se odrazil také po druhé světové válce, již v době, kdy byl Tomáš Garrigue Masaryk po smrti. Jeho myšlením ovlivnění

---

¹⁶⁶ Pojar, *Stručná historie států Izrael*, 140–144.

¹⁶⁷ „Bilaterální dohody“, Velvyslanectví České republiky v Tel Avivu, https://www.mzv.cz/telaviv/cz/vzajemne_vztahy/bilateralni_dohody_se_statem_izrael/index.html (zobrazeno 26. 3. 2022).

¹⁶⁸ Bilaterální vztahy mezi Izraelem a Českou republikou“ ve *Vzájemné vztahy*, Velvyslanectví Státu Izrael v České republice, <https://embassies.gov.il/Praha/Relations/Pages/Bilateral-Treaties-and-Agreements.aspx> (zobrazeno 14. 2. 2022).

¹⁶⁹ Jiří Šedivý, „Dreaming to Realism – Czechoslovak Security Policy since 1989“, *Perspectives* 4 (zima 94/95): 63, <https://www.jstor.org/stable/23615775> (staženo 20. 4. 2022).

¹⁷⁰ Čejka, „The narrative of the Czech-Israeli strategic relations in the European context“, 26–27.

kolegové včetně syna Jana Masaryka, poválečného ministra zahraniční, vyjadřovali Izraeli podporu a zasadili se o dodávky zbraní a armádní výcvik, jimž je věnována samostatná část v první kapitole této práce. Ač byly dodávky a výcvik realizovány již komunistickým vedením Československa, které plnilo přání Sovětského svazu, stala se tato pro Izrael důležitá pomoc v prvních chvílích jeho existence důležitým pilířem vzájemných vztahů.¹⁷¹ Fenomén dodávek československých zbraní, které pomohly uhájit izraelskou suverenitu se tak pro Čechy stal určitým mýtem nepřímého boje za svobodu a pravdu, který oni v minulosti buďto nevedli, anebo jej „prohráli“. Marek Čejka v jednom ze svých článků uvádí, že „Češi, kteří se často nepovažují za velké bojovníky [...], alespoň pomohli národu, se kterým se spřátelili, tím, že mu poslali vojenskou pomoc a zabránili tak Izraeli dostat se do podobné situace, jakou stalo se jim v důsledku Mnichovské dohody v roce 1938 ...“¹⁷² Vzájemné historické propojení těchto dvou států bylo tímto krokem novodobé historie umocněno, stejně jako obecným polistopadovým odrýváním historické kulturní provázanosti obou národů sahající do 9. století bez zásahů totalitní cenzury a její manipulace.¹⁷³

Vzájemně dobré vztahy podporuje veřejnými osobnostmi často zdůrazňovaná analogie a historická provázanost, která mezi Státem Izrael a Českou republikou existuje. Jak čeští, tak izraelští státníci několikrát ve svých projevech a vyjádřeních zdůraznili podobnosti, které oba státy spojují. Oba státy, rozlohou malé, v minulosti byly nebo stále jsou – dle slov státních představitelů – ostrovem demokracie obklopeným nepřátelskými nedemokratickými státy, který bojuje za nejen svou svobodu, ale také za pravdu.¹⁷⁴

Téma společné analogie použil například bývalý izraelský premiér Ariel Šaron ve svém „československém projevu“, když během druhé intifády upozornil na analogii mírových dohod z Osla a Mnichovské dohody z roku 1938.¹⁷⁵ Neochvějnou podporu Izraeli vyjadřuje dlouhodobě také bývalý předseda vlády a současný český prezident Miloš Zeman, který paralely mezi národy v projevech opakovaně využívá. V roce 2002 během návštěvy Izraele uvedl, že přijel projevit solidaritu mezi malými státy, které sdílejí stejný osud.¹⁷⁶ Roku 2015 pak na konferenci Americko-izraelského výboru pro veřejné záležitosti – americké proizraelské lobbyistické skupiny – v USA uvedl, že důvody silné proizraelské

---

¹⁷¹ Ibid., 28–29.

¹⁷² Čejka, „The narrative of the Czech-Israeli strategic relations in the European context“, 28–29.

¹⁷³ Pěkný, *Historie Židů v Čechách a na Moravě*, 11.

¹⁷⁴ Wein, *Slovanský Jeruzalém*, 325.

¹⁷⁵ Wein, *Slovanský Jeruzalém*, 318–319.

¹⁷⁶ Ibid., 320–321.

podpory České republiky pramení ze sdílené historie demokratického státu obklopeného diktaturami.¹⁷⁷ Stejnou paralelu uvedl již předtím roku 2012 tehdejší premiér Petr Nečas u příležitosti návštěvy tehdejšího izraelského premiéra Benjamina Netanjahua v Praze.¹⁷⁸ Také ten v roce 2011 vyzdvihl společné demokratické zájmy a hodnoty, a také stejnou historickou zkušenost, která dle jeho slov Českou republiku a Izrael pojí téměř společnou DNA.¹⁷⁹

Vzájemná kulturní a historická provázanost dlouhodobě podporuje kulturní spolupráci České republiky a Izraele, která plynule navázala na úspěšnou oblast kulturních vztahů, jež byla v porevolučním Československu aktivní a zažívala rozkvět. Kulturní aktivity a investice do renovace a udržování kulturního dědictví jsou státem podporovány nejen z důvodu udržení dobrých vzájemných vztahů obou států, jejich historického přátelství, demokratických přístupů a historické a kulturní osvěty, ale také z ekonomických výhod, které turistický ruch za českými židovskými památkami zemi nabízí.

Jak v českém, tak izraelském prostředí probíhají výstavy, koncerty a festivaly, které se odkazují jak na kulturu obou zemí, tak jejich historické přátelství a společné soužití národů. Dochované historické židovské památky – zejména synagogy a hřbitovy – se v českých městech staly častými turistickými cíli. Na podporu Izraele je pak například od roku 2004 Mezinárodním křesťanským velvyslanectvím Jeruzalém (ICEJ) pravidelně pořádán Pochod dobré vůle se svým závěrečným programem ve Valdštejnské zahradě, kterého se pravidelně účastní také důležité osobnosti české politiky – na letošním ročníku vystoupila například předsedkyně Sněmovny Markéta Pekarová Adamová.¹⁸⁰ O osvětu v oblasti židovského kulturního dědictví se zasazuje mimo jiné Židovské muzeum v Praze, které ve svých prostorách představuje historické expozice věnující se dějinám Židů na českém území. V prostorách Židovského muzea jsou také pravidelně pořádány historické a kulturní přednášky a koncerty vážné hudby.¹⁸¹ Té se také pravidelně věnuje například hudební

---

¹⁷⁷ Marek Čejka, Michaela Ježová a Bronislav Bechyňský, „Blízký východ, Středomoří a Afghánistán v české zahraniční politice“, v *Česká zahraniční politika v roce 2015*, ed. Michal Kořan et al. (Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 2016), 207–208.

¹⁷⁸ Marek Čejka, Michaela Ježová a Bronislav Bechyňský, „Blízký východ, Středomoří a Afghánistán v české zahraniční politice“, v *Česká zahraniční politika v roce 2012*, ed. Michal Kořan a Ondřej Ditrych et al. (Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 2013), 193–194.

¹⁷⁹ Wein, *Slovanský Jeruzalém*, 324–325.

¹⁸⁰ „Z náměstí Franze Kafky vyšly dvě stovky lidí centrem Prahy na Pochod dobré vůle“, Seznam Zprávy, 10. 4. 2022, <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/regiony-zpravy-praha-z-namesti-franze-kafky-vysly-dve-stovky-lidi-centrem-prahy-na-pochod-dobre-vule-197793> (zobrazeno 21. 4. 2022).

¹⁸¹ „Pořady pro veřejnost“, Židovské muzeum v Praze, <https://www.jewishmuseum.cz/program-a-vzdelavani/akce-pro-navstevniky/> (zobrazeno 21. 4. 2022).

festival Věčná naděje s podtitulem Hudební festival nejen terezínských skladatelů.¹⁸² Izraelský film pak v českém prostředí představuje například Festival izraelského filmu Kolnoa.¹⁸³ Úspěch těchto akcí potvrzuje, že zájem o izraelskou a židovskou kulturu je v české společnosti vysoký.

Politika

Jak bylo již v práci zmíněno, česká demokratická politická scéna se zakládá zejména na demokratických principech prvního československého prezidenta Tomáše Garrigue Masaryka a jeho demokratického „následovníka“, posledního československého a prvního českého prezidenta, Václava Havla a disidentské tradici jeho kolegů. Česká mezinárodněpolitická scéna stále čerpá ze základů, jež jí byly položeny právě disidentskými státníky v první polovině 90. let a pro něž byla náprava kroku přerušení vzájemných vztahů s Izraelem prioritou, stejně jako nesouhlas a odklon od předešlé komunistické linie v oblasti mezinárodních vztahů obecně.

Od původních idealistických myšlenek českých členů disentu o sjednocené demilitarizované Evropě, vyjádřených v textech *Pražská výzva* a *Snění o Evropě*, bylo na počátku 90. let upuštěno. Jejich idea Evropy nerozdělené do dvou proti sobě stojících bloků – tedy Varšavské smlouvy a Severoatlantické aliance – byla opuštěna pod vlivem světového dění na počátku 90. let.¹⁸⁴ Pobaltské státy vyhlásily na jejich počátku nezávislost na Sovětském svazu, načež se Moskva pokusila v oblasti o vojenský zásah. Tímto krokem byl započat rozpad Sovětského svazu na samostatné státy. V téže době došlo také k rozpadu dalšího mnohonárodnostního státu – Jugoslávie – čímž započala dlouhotrvající a krvavá válka na evropském kontinentu. Naděje na mír ve sjednocené Evropě se tak českému vedení vzdalovaly. Rozhodující událostí pro změnu směru mezinárodní politiky byl pak americký zásah během války v Perském zálivu.¹⁸⁵ Spojené státy získaly v očích v té době stále československého vedení status hegemonu,¹⁸⁶ který dokáže zajistit mír. Společně s proamerickým a prozápadním cítěním Václava Havla a jeho kolegů byl tímto položen základ politiky „návratu do Evropy“, tedy začlenění do evropských struktur a české proatlantické politiky, tedy spojeneckého vztahu se Spojenými státy americkými, které jsou

¹⁸² „O festivalu“, Věčná naděje, <https://vecnanadeje.org/o-festivalu/> (zobrazeno 21. 4. 2022).

¹⁸³ „O festivalu“, Kolnoa, <https://www.kolnoa.cz/#about> (zobrazeno 21. 4. 2022).

¹⁸⁴ Waisová a Piknerová, „Twenty Years After“, 170–171.

¹⁸⁵ Šedivý, „Dreaming to Realism – Czechoslovak Security Policy since 1989“, 65.

¹⁸⁶ Ditrych, Handl, Hynek a Střítecký, „Understanding Havel?“, 414.

označovány za nejbližšího spojence Izraele.¹⁸⁷ Tyto snahy české diplomacie vyvrcholily vstupem České republiky do NATO v roce 1999 a do Evropské unie roku 2004, jejichž vliv bude představen v následující podkapitole.

Český přístup k Izraeli je dlouhodobě považován za velmi přátelský nehledě na vládní představitele nebo úřadujícího prezidenta. Svou proizraelskou podporou jsou, případně byli, známí zejména prezidenti Václav Havel a Miloš Zeman, ministři zahraničních věcí jako například Cyril Svoboda, Alexandr Vondra nebo Jakub Kulhánek a kupříkladu premiéři Petr Nečas, Mirek Topolánek, Andrej Babiš a současný předseda vlády Petr Fiala.

Václav Havel, český dramatik, disident a demokratický prezident, byl svou podporou Izraele a Židů proslulý. Jeho postoje pramenily jak z jeho politické filozofie morálky a lidskosti opírající se o myšlení Tomáše Garrigue Masaryka, tak ze zkušeností, které během své disidentské „kariéry“ v totalitním Československu zažil. Jakožto pro režim nepohodlná osoba, žil Havel na okraji socialistické společnosti – dle svých slov v jakémsi ghettu a iracionální nespravedlnosti. V tomto útlaku viděl Havel do určité míry částečnou paralelu mezi disentem v totalitním Československu a židovským životem v ghettu. Ve své politice tak spatřoval soucit s židovským národem a opak komunistické politiky, která omezovala jak jej jako disidenta, tak československé Židy a sionistické hnutí. I přesto však Havel zůstával racionálním politikem, který se snažil o pochopení blízkovýchodní problematiky a dlouhodobě tak prosazoval dialog mezi izraelskými a palestinskými zástupci. Na pravidelné konference organizace Nadace Forum 2000 tak zval také palestinské intelektuály¹⁸⁸ a například na jemu zasláný otevřený dopis z roku 2010, ve kterém byl propalestinskými aktivisty kritizován za veřejnou podporu Izraeli, odpověděl, že „obě strany konfliktu si v tomto kritickém okamžiku zasluhují spíše povzbuzení než bojkot,“¹⁸⁹ čímž byl myšlen bojkot zboží pocházejícího z izraelských osad na Západním břehu, s nímž Havel také nesouhlasil.¹⁹⁰ Po smrti Václava Havla bylo na jeho počest v izraelské Haifě pojmenováno náměstí,¹⁹¹ což dokazuje jeho vážený statut v očích Izraelců.

Současný prezident Miloš Zeman je známý svými – často ráznými a v některých

---

¹⁸⁷ Čejka, „The narrative of the Czech-Israeli strategic relations in the European context“, 37–38.

¹⁸⁸ Ibid., 34–36.

¹⁸⁹ Jan Wirtitzer, „Zpochybňovat Izrael je nepřipustné, odpověděl Havel příznivcům Palestiny“, idnes.cz, 24. 9. 2010, https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/zpochybnovat-izrael-je-nepripustne-odpovedel-havel-priznivcum-palestiny.A100924_113920_domaci_jw (zobrazeno 22. 4. 2022).

¹⁹⁰ „Exprezident Havel podpoří Izrael v mezinárodní kampani“, ČT24, 14. 9. 2010, <https://ct24.ceskatelevize.cz/svet/1317166-exprezident-havel-podpori-izrael-v-mezinarodni-kampani> (zobrazeno 22. 4. 2022).

¹⁹¹ ČTK, „Izrael pojmenoval náměstí v Haifě po Václavu Havlovi“, aktuálně.cz, 29. 6. 2015, <https://zpravy.aktualne.cz/zahranici/izrael-pojmenoval-namesti-v-haife-po-vaclavovi->

případech kontroverzními – postoji, kterými Izrael podporuje. V roce 2015 například zásadně odmítl jakékoliv jednání s hnutím Hamás.¹⁹² O dva roky dříve na oficiální návštěvě Izraele projevil snahu o přesunutí české ambasády z Tel Avivu do Jeruzaléma, což vyvolalo odpor zejména v arabských zemích.¹⁹³ Krok přesunout českou ambasádu do Jeruzaléma podporuje Miloš Zeman dlouhodobě. V roce 2018 tak například kladně hodnotil otevření honorárního konzulátu v Jeruzalémě, když uvedl, že „první krok byl realizován, když jsme před týdnem otevřeli honorární konzulát.“¹⁹⁴ Postoj k Izraeli byl také jedním z bodů sporů, které prezident vedl na podzim roku 2021 během jmenování vlády se současným premiérem Petrem Fialou o jmenování Jana Lipavského na post ministra zahraničních věcí.¹⁹⁵ Lipavského Zeman nejprve odmítl jmenovat, své stanovisko však po osobním zaručení se Petra Fialy změnil.¹⁹⁶ Zemanův proizraelský přístup je kombinací jeho populistické politiky umocněné islamofobními tendencemi. Zároveň však Zeman, ač ne jako bývalý disident, patří stejně jako Václav Havel do polistopadové generace demokratických politiků, pro kterou je téma Izraele do určité míry osobním.

Vzájemné přátelské vztahy dlouhodobě utužují také čeští ministři zahraničních věcí. Například Cyril Svoboda, ministr zahraničních věcí z let 2002–2006, nesouhlasil s organizací mezinárodních návštěv evropských státníků na Blízkém východě a požadoval, aby byly návštěvy Izraele a území Palestinské samosprávy odděleny.¹⁹⁷ V době své funkce zároveň oceňoval izraelské snahy o dosažení míru v oblasti.¹⁹⁸ Jeho nástupce Alexandr Vondra, který působil mimo jiné také jako ministr pro evropské záležitosti a ministr obrany, podporoval například intenzivnější spolupráci právě na poli obrany¹⁹⁹, o kterou má Česká

[havlovi/r~e12417901e7511e5bfa2002590604f2e/](https://www.havlovi.r-e12417901e7511e5bfa2002590604f2e/) (zobrazeno 22. 4. 2022).

¹⁹² Wein, *Slovanský Jeruzalém*, 206–207.

¹⁹³ Michaela Ježová a Bronislav Bechyňský, „Blízký východ, Středomoří a Afghánistán v české zahraniční politice“, v *Česká zahraniční politika v roce 2013*, ed. Michal Kořan et al. (Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 2014), 205.

¹⁹⁴ ČTK, „Prezident Miloš Zeman znovu vyzval k přesunu české ambasády do Jeruzaléma“, *irozhlas.cz*, 5. 6. 2018, https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/milos-zeman-izrael-jeruzalem-ambasada-hamas_1806052351_per (zobrazeno 22. 4. 2022).

¹⁹⁵ Jirí Ovčáček, „Stanovisko prezidenta republiky“, *hrad.cz*, 10. 12. 2021, <https://www.hrad.cz/cs/pro-media/tiskove-zpravy/aktualni-tiskove-zpravy/stanovisko-prezidenta-republiky-16207> (zobrazeno 22. 4. 2022).

¹⁹⁶ „Fiala se osobně zaručil, že Lipavský bude jednat podle programu, tvrdí Zeman“, ČT24, 19. 12. 2021, <https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/3416614-fiala-se-osobne-zarucil-ze-lipavsky-bude-jednat-podle-programu-tvrdi-zeman> (zobrazeno 22. 4. 2022).

¹⁹⁷ Jeremy Hurewitz, „The Czech – Jewish Connection: Common ground“, *The new presence* č. 4 (2003): 16, <http://ukaz.cuni.cz> (staženo 23. 4. 2022).

¹⁹⁸ „Svoboda ocenil kroky Izraele k dosažení míru“, *BBCZECH.com*, 20. 12. 2004, https://www.bbc.co.uk/czech/domesticnews/story/2004/12/printable/041220_cz_izrael_svoboda_1615.shtml (zobrazeno 23. 4. 2022).

¹⁹⁹ Olga Haladová, „Alexandr Vondra po jednání s izraelským premiérem: Přeji si intenzivnější spolupráci“,

republika dlouhodobý zájem. V roce 2018 zároveň podpořil myšlenku Miloše Zemana o přesunu české ambasády do Jeruzaléma. „Já bych to určitě udělal, v tom bych mu fandil, ale důsledně bych ho v tom kontroloval, on o tom léta mluví, ale prosadil málo,“²⁰⁰ uvedl na konto současného prezidenta. Velkou podporu Izraeli vyjadřoval také ministr zahraničních věcí vlády Andreje Babiše Jakub Kulháněk. Během jeho funkčního období vyjádřila Česká republika Izraeli podporu například během palestinsko-izraelských střetů z jara 2021.²⁰¹ Česká republika byla jednou z mála zemí, která se nesnažila o „vyvážené prohlášení“ jako například Francie, a vyjádřila své pochopení pro jasné právo Izraele na obranu svého území.²⁰² Politika Andreje Babiše tak korespondovala s linií Miloše Zemana, pro nějž je podpora Izraele klíčová.

Kromě Andreje Babiše byla proizraelská politika důležitá také pro další české premiéry. Kroky český vlád vůči Izraeli budou podrobněji popsány v následující kapitole. Za stručnou zmínku však stojí například Mirek Topolánek, který během svého působení v čele vlády podporoval izraelský boj proti terorismu, a zároveň nabízel pomoc při vyjednávání míru během blízkovýchodního konfliktu.²⁰³ Během vlády Petra Nečase proběhlo hlasování o přijetí Palestiny jako nečlenského státu OSN, ve kterém se Česká republika jako jediná evropská země vyjádřila proti.²⁰⁴ Současný premiér Petr Fiala pak svou podporu Izrael vyjádřil ještě dlouho před svým zvolením do čela vlády po setkání s izraelským velvyslancem v roce 2014.²⁰⁵

Obecně lze říci, že české pravicové strany zaujímají k Izraeli méně kritický postoj a

---

Ministerstvo obrany České republiky, 7. 2. 2011, <https://mocr.army.cz/informacni-servis/zpravodajstvi/alexandr-vondra-po-jednani-s-izraelskym-premierem-preji-si-intenzivnejsi-spolupraci-51697/> (zobrazeno 23. 4. 2022).

²⁰⁰ Renata Kalenská, „Výzva: Izrael bych Zemanovi přičetl k dobru, říká bývalý ministr zahraničních věcí a obrany Alexandr Vondra“, Seznam Zprávy, 29. 11. 2018, <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/izrael-bych-zemanovi-pricetl-k-dobru-rika-byvaly-ministr-zahranicnich-veci-a-obrany-alexandr-vondra-61441> (zobrazeno 23. 4. 2022).

²⁰¹ „Nejsem schopn slo, řekl Kulháněk v Izraeli. Vyjádřil mu podporu Česka“, idnes.cz, 20. 5. 2021, https://www.idnes.cz/zpravy/zahranicni/izrael-gaza-konflikt-ministr-kulhanek-navsteva.A210520_132619_zahranicni_bur (zobrazeno 23. 4. 2022).

²⁰² Milan Rokos, „Češi proti proudu: Izraeli straní bez výhrad jen dvě další země EU“, Seznam Zprávy, 17. 5. 2021, <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/cesi-proti-proudu-izraeli-strani-bez-vyhrad-uz-jen-dve-zeme-eu-154913> (zobrazeno 23. 4. 2022).

²⁰³ „Premiér Topolánek podpořil v Izraeli mírový proces i boj proti terorismu“, ČT24, 10. 3. 2022, <https://ct24.ceskatelevize.cz/svet/1460886-premier-topolanek-podporil-v-izraeli-mirovy-proces-i-boj-proti-terorismu> (zobrazeno 23. 4. 2022).

²⁰⁴ Silvie Třeslínová, „Česko hlasovalo proti uznání Palestiny za nečlenský stát OSN“, irozhlas.cz, 30. 11. 2012, https://www.irozhlas.cz/zpravy-svet/cesko-hlasovalo-proti-uznani-palestiny-za-neclensky-stat-osn-201211300856_mkopp (zobrazeno 23. 4. 2022).

²⁰⁵ „Petr Fiala na setkání s velvyslancem Izraele: Stát Izrael má plnou podporu ODS“, ods.cz, 19. 8. 2014, <https://www.ods.cz/clanek/7807-petr-fiala-na-setkani-s-velvyslancem-izraele-stat-izrael-ma-plnou-podporu-ods> (zobrazeno 23. 4. 2022).

„vyváženou politiku“ vnímají s důrazem na demokratické zřízení Izraele, naopak levice více koordinuje kroky se zbytkem EU a pokouší se o „vyváženou politiku“ korespondující právě s Unii.²⁰⁶ Tento přístup však není striktním pravidlem, a jak v rámci levice, tak v rámci pravice se mohou objevovat politici, jejichž názory se mohou v rámci jejich ideového spektra vymykat a nemusí korespondovat se směrem, který prosazuje strana, již jsou nebo v minulosti byli členy. Například prezident Miloš Zeman, ač původně z levicové ČSSD, zaujímá poměrně silný proizraelský osobní sentiment a postoj umocněný populistickými tendencemi a islamofobními aspekty jeho politiky.²⁰⁷

Kritické hlasy českých politiků

Obecně je ČR svými přístupy považována za proizraelsky orientovanou zemi a často je označována za nejbližšího izraelského partnera v rámci EU.²⁰⁸ Zároveň se však česká diplomacie snaží v některých případech o tzv. vyváženou politiku a odklon od tzv. politiky nekritičnosti, tedy zohlednění obou stran izraelsko-palestinského konfliktu, kterou prosazuje právě také Unie.²⁰⁹

Snahu o „vyváženou politiku“ projevil na přelomu tisíciletí tehdejší ministr zahraničních věcí Jan Kavan, člen České strany sociálně demokratické (ČSSD). Ač ještě nebyla v jeho funkčním období Česká republika členem Evropské unie, korespondovala Kavanova politika vůči Izraeli do určité míry s politikou Bruselu. Izrael a Palestinskou samosprávu tedy vnímal jako sobě rovné subjekty, což se také projevovalo na jeho politických krocích. V Ramalláhu byl například za jeho funkčního období otevřen styčný úřad. Během své oficiální návštěvy v roce 2000 pak navštívil jak izraelská, tak palestinská území.²¹⁰ V roce 2002 již údajně na pokyn tehdejšího premiéra Miloše Zemana vynechal setkání s Jásirem Arafatem, následně však vydal prohlášení o uznávání Arafata vůdcem palestinského lidu.²¹¹ Svou podporu Palestině projevuje Kavan i po konci své funkce – v roce 2010 svým podpisem vyzval Václava Havla k podpoře palestinských Arabů,²¹² v roce 2011

---

²⁰⁶ Čejka, Ježová a Bechyňský, „Blízký východ, Středomoří a Afghánistán v české zahraniční politice“, 194.

²⁰⁷ Čejka, „The narrative of the Czech-Israeli strategic relations in the European context“, 37–38.

²⁰⁸ Jaroslav Bureš, „Blízký východ, Středomoří a Afghánistán v české zahraniční politice“, v *Česká zahraniční politika v roce 2007*, ed. Michal Kořan et al. (Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 2008), 278.

²⁰⁹ Michaela Ježová a Bronislav Bechyňský, „Blízký východ, Středomoří a Afghánistán v české zahraniční politice“, v *Česká zahraniční politika v roce 2014*, ed. Michal Kořan et al. (Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 2015), 227.

²¹⁰ „Výsledky cesty ministra zahraničí Jana Kavana do Izraele a palestinských autonomních území“, Radio Prague International, 18. 7. 2000, <https://cesky.radio.cz/vysledky-cesty-ministra-zahranici-jana-kavana-do-izraele-a-palestinsky-8039647> (zobrazeno 24. 4. 2022).

²¹¹ Pojar, *Izrael*, 146.

²¹² „Izrael bude s Havlem kryt své válečné zločiny, píše Kavan a Filip“, idnes.cz, 20. 9. 2010, https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/izrael-bude-s-havlem-kryt-sve-valecne-zlociny-pisi-kavan-a-filip.A100920_144011_domaci_jw (zobrazeno 24. 4. 2022).

pak svým podpisem petice požadoval přijetí Palestiny jako plnohodnotného člena OSN.²¹³ Z této stále přijatelné linie politiky, která až se z české často nekritické proizraelské politiky mírně vymykala, vyčnívá Kavanovo setkání se zástupci Hamásu. V roce 2009 se Kavan jako poradce předsedy Sněmovny Miroslava Vlčka společně s Vladimírem Laštůvkou oddělil od oficiální delegace a sešel se s vedením Hamásu, jenž je na seznamu teroristických organizací. Tento krok ho následně připravil o post Vlčkova poradce.²¹⁴ O „vyváženou politiku“ se také z pozice náměstka Ministerstva zahraničních věcí v letech 2014–2015 pokoušel také Petr Drulák. Jeho odmítnutí havlovského lidskoprávního odkazu způsobilo v českých kruzích zahraniční politiky poprask a odrazilo se také v přístupu k Izraeli, který měl mnohem více korespondovat s pozicemi Evropské unie.²¹⁵

Rozruch na české politické scéně vyvolal také článek tří českých ministrů zahraničí s titulem *Co bude s Palestinci a izraelskou demokracií?* z roku 2020. Tehdejší ministr zahraničních věcí Tomáš Petříček (za ČSSD) společně s bývalými ministry Lubomírem Zaorálkem (taktéž za ČSSD) a Karlem Schwarzenbergem (za Stranu zelených, následně za TOP09), z nichž ani jednoho nelze považovat za nepřátele Izraele, v článku kritizují iniciativu tehdejšího amerického prezidenta Donalda Trumpa a izraelského premiéra Benjamina Netanjahua, která dle jejich slov nepočítá s dvoustátním řešením, ale naopak s anexí části okupovaných palestinských území. Ve svém článku připomínají, že „od konce studené války zaujímal většina mezinárodního společenství, včetně EU a všech jejích členů, ale i včetně Spojených států, jednoznačný a konzistentní postoj ohledně nutnosti dvoustátního řešení izraelsko-palestinského konfliktu.“, čímž podotýkají, že i Česká republika dvoustátní řešení konfliktu podporuje. Ač jsou si vědomi problémů na straně Palestinců včetně hnutí Hamás, uvádí, že „(...) Palestinci nyní nejsou těmi, kdo zvažují jednostranný krok hrubě porušující mezinárodní právo.“. Svůj článek uzavírají připomenutím česko-izraelského přátelství a nutnosti upřímnosti a ochotě naslouchat pro dosažení společné pozice.²¹⁶

Článek byl odsouzen českým prezidentem Milošem Zemanem a tehdejším předsedou

---

²¹³ „Petici žádající uznání Palestiny podepsal například Jan Kavan“, Radio Prague International, 21. 9. 2011, <https://cesky.radio.cz/petici-zadajici-uznani-palestiny-podepsal-naprklad-jan-kavan-8362033> (zobrazeno 24. 4. 2022)

²¹⁴ „Vlček vyhodí Kavana a Laštůvku kvůli schůzce s Hamásem“, novinky.cz, 16. 6. 2009, <https://www.novinky.cz/domaci/clanek/vlcek-vyhodi-kavana-a-lastuvku-kvuli-schuzce-s-hamase-40229156> (zobrazeno 24. 4. 2022).

²¹⁵ Ondřej Šlechta, „Drulák nebo Havel?“, Centrum pro studium demokracie a kultury, <https://www.cdk.cz/drulak-nebo-havel> (zobrazeno 30. 4. 2022).

²¹⁶ Tomáš Petříček, Lubomír Zaorálek a Karel Schwarzenberg, „Co bude s Palestinci a izraelskou demokracií?“, novinky.cz, 23. 5. 2020, <https://www.novinky.cz/domaci/clanek/co-bude-s-palestinci-a->

vlády Andrejem Babišem, kteří odmítli, že by reflektoval oficiální stanovisko vlády a České republiky vůči Izraeli.²¹⁷ Bývalý šéf české diplomacie a obrany Alexandr Vondra pak v pořadu *Pro a proti* uvedl: „Článek zveřejněný v deníku Právo absolutně opomíjí kontext, ve kterém se tyto úvahy pohybují... Třicet let se Palestincům nabízí vlastní stát, oni odmítli nabídky, které se odmítat nedaly...“.²¹⁸ Článek byl odsouzen také Občanskou demokratickou stranou. Na české politické scéně se tak objevila debata, zda je přípustné vystupovat vůči Izraeli kriticky veřejně v médiích. Blízkovýchodní analytik Břetislav Tureček pro Český rozhlas uvedl, že „(...) je to vybočení z běžné politiky, kdy jsme výhrady vůči Izraeli neříkali veřejně. Naopak na veřejném fóru jsme se vždy Izraele zastávali...“.²¹⁹ Podle blízkovýchodních expertů se však nejedná o vybočení z linie české zahraniční politiky, ač kritika takového typu není pro české politiky typická. „Česká republika podporuje dvoustátní řešení. Od toho nikdy neustoupila, musí tedy kritizovat anexi Západního břehu, která bude de facto znamenat konec nadějí na toto dvoustátní řešení,“²²⁰ uvedla pro iROZHLAS.cz ředitelka Herzlova centra izraelských studií Irena Kalhousová. V podobném duchu se k problematice vyjádřil pro iROZHLAS.cz také Jakub Záhora z Institutu politologických studií Univerzity Karlovy, který připomněl, že ač může být kritika takového typu z českého pohledu překvapivá, v kontextu pozic zemí Evropské unie se stále jedná o kritiku v přátelském duchu.²²¹ Možná anexie vyvolává v samotném Izraeli debaty a dělí jak izraelskou společnost, tak politickou scénu. V izraelských médiích byl článek reflektován jako kritický, avšak společně s ním bylo akcentováno jeho odmítnutí jak prezidentem, tak tehdejším ministerským předsedou.²²²

Diplomacie

Českou zahraniční politiku nejen vůči Izraeli ovlivňují zejména čtyři hlavní faktory,

---

[izraelskou-democracii-40325164](#) (zobrazeno 24. 4. 2022).

²¹⁷ „Petříček, Zaorálek a Schwarzenberg napsali článek o Izraeli. Zeman a Babiš ho odsoudili“, ČT24, 23. 5. 2020, <https://ct24.ceskatelivize.cz/domaci/3103817-petricek-zaoralek-a-schwarzenberg-napsali-clanek-o-izraeli-zeman-ho-odsoudil> (zobrazeno 24. 4. 2022).

²¹⁸ Michael Rozsypal a Ondřej Čihák, „Žádná anexie se neděje. Podtrháváme Izrael, ještě než nastala jakákoliv jednání, kritizuje Vondra“, Český rozhlas Plus, 27. 5. 2020, <https://plus.rozhlas.cz/zadna-anexe-se-nedeje-podtrhavame-izrael-jeste-nez-nastala-jakakoliv-jednani-8212164> (zobrazeno 24. 4. 2022).

²¹⁹ Břetislav Tureček a Zita Senková, „Břetislav Tureček: O co ve skutečnosti jde v izraelské anexi a v Petříčkově článku“, Český rozhlas Dvojka, 27. 5. 2020, <https://dvojka.rozhlas.cz/bretislav-turecek-o-co-ve-skutecnosti-jde-v-izraelske-anexi-a-v-petricekove-8211951> (zobrazeno 24. 4. 2022).

²²⁰ Eliška Kubátová, „Hněv kolem Petříčkova článku? Izrael není na kritiku zvyklý, nejde ale o vybočení politiky, míní experti“, iROZHLAS.cz, 26. 5. 2020, https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/izrael-anexe-zidovske-osady-petricek-zeman-babis-palestina-mezinarodni-pravo_2005260656_eku (zobrazeno 24. 4. 2022).

²²¹ Ibid.

²²² Lahav Harkov, „Gantz won't support annexation of areas with Palestinian residents“, Jerusalem Post, 18.

případně subjekty – český atlantismus, s ním spjaté členství v Severoatlantické alianci (NATO), jejíž členem je Česká republika od roku 1999, členství v Evropské unii, do níž ČR vstoupilo v roce 2004 a členství v Organizaci spojených národů, jejíž se Česká republika po rozpadu Československa stala samotným členem. Společně s Maďarskem, Slovenskem a Polskem je pak Česká republika součástí volné aliance V4 – Visegrádské čtyřky, která směr česko-izraelských vztahů neurčuje.

Významný vliv na česko-izraelské vztahy má dlouhodobý strategický partner jak Izraele, tak České republiky – Spojené státy americké. V 90. letech byl pro českou diplomacii velmi podstatný vliv USA na možnost českého vstupu do Severoatlantické aliance, tedy významný cíl české posametové diplomacie. Ten motivoval Českou republiku ke koordinaci svých kroků právě s USA. Později se Česká republika stala členy dvou významných struktur – NATO a EU. Koordinace politiky s USA tak začala probíhat také skrze ně.²²³ Schopnost Spojených států řešit problémy světového měřítka a bránit tak mimo jiné zájmy a bezpečnost Evropy včetně České republiky, si žádaly i českou podporu a spolupráci.²²⁴ Bezpečnost euroatlantického prostoru, kterého je Izrael součástí díky svému významnému spojení se Spojenými státy, je tak prioritou nejen české diplomacie, ale také Severoatlantické aliance a Evropské unie.²²⁵ To umocňuje také český zájem o spolupráci na poli obrany. Tu se snažila prohloubit například exministryně obrany Vlasta Parkanová²²⁶ nebo exministr obrany a zahraničních věcí Alexandr Vondra. „Izrael je vzorem pro Českou republiku v integraci výzkumu a vývoje do vojenského plánování a akvizičního procesu,“²²⁷ uvedl v roce 2011 po schůzce s tehdejším premiérem Benjaminem Netanjahuem.

Česká republika se po svém vstupu do Severoatlantické aliance v roce 1999 stala významným partnerem Izraele, který mohl jeho zájmy na půdě aliance tlumočit. Česká republika byla například dlouhodobě zastáncem prohloubení spolupráce Izraele a NATO. V roce 2008 začal Izrael s Aliancí spolupracovat v rámci tzv. Programu individuální

---

6. 2020, <https://www.ipost.com/arab-israeli-conflict/gantz-i-will-oppose-annexing-areas-with-large-palestinian-population-631939> (zobrazeno 24. 4. 2022).

²²³ Bureš, „Blízký východ, Středomoří a Afghánistán v české zahraniční politice“, 292.

²²⁴ Jaroslav Bureš, „Blízký východ, Středomoří a Afghánistán v české zahraniční politice“, v *Česká zahraniční politika v roce 2008*, ed. Michal Kořan et al. (Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 2009), 240.

²²⁵ Marek Čejka a Michaela Ježová, „Blízký východ, Středomoří a Afghánistán v české zahraniční politice“, v *Česká zahraniční politika v roce 2011*, ed. Michal Kořan a Ondřej Ditrych et al. (Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 2012), 224.

²²⁶ „VLASTA PARKANOVÁ JEDNALA S MINISTREM OBRANY IZRAELE“, Ministerstvo obrany České republiky, <https://www.army.cz/scripts/detail.php?id=10923> (zobrazeno 24. 4. 2022).

²²⁷ <https://mocr.army.cz/informacni-servis/zpravodajstvi/alexandr-vondra-po-jednani-s-izraelskym-premierem:-preji-si-intenzivnejsi-spolupraci-51697/>.

spolupráce (ICP) pro posílení obraně a politické spolupráce.²²⁸ Podobné kroky jako Česká republika měly podnikat také další země Visegrádské čtyřky, tedy Maďarsko, Polsko a p svém přistoupení v roce 2004.²²⁹ Pod vlivem členství došlo zároveň k postupné koordinaci česko-izraelských vztahů v rámci společné zahraniční a bezpečnostní koncepce NATO.²³⁰ Ta se v kontextu Blízkého východu zaměřuje zejména na boj proti terorismu a mírový proces blízkovýchodního konfliktu se strategickým cílem bezpečnosti Izraele.²³¹

V prvním desetiletí nového tisíciletí Česká republika dlouhodobě prosazovala co možná největší začlenění Izraele do struktur NATO.²³² Český zastupitelský úřad v Tel Avivu v letech 2005–2007 fungoval zároveň jako kontaktní kancelář pro Severoatlantickou alianci a svým působením propagoval v Izraeli činnost aliance, fungoval jako informátor mezi NATO a izraelským vedením a zároveň případně koordinoval styky mezi oběma stranami.²³³

Severoatlantická aliance je v českém politickém prostředí vnímána jako jediná mezinárodní iniciativa, která je skutečně schopná zajistit obranu České republiky. Zároveň je pro českou diplomacii prioritou také blízký a strategicky významný partnerský vztah s Izraelem. Na oba subjekty je tak z české strany brán významný zřetel. Vzájemná partnerská spolupráce NATO s Izraelem v rozličných oblastech od vědecké a technické spolupráce, boje proti terorismu, boje za mír a bezpečnost až po vojenskou medicínu nebo řešení krizových civilních událostí tento kladný přístup české diplomacie k oběma subjektům prohlubuje.²³⁴

Česká republika vstoupila do Evropské unie v roce 2004 a stala se tak součástí jejích struktur, které zahrnují také určitou koordinaci zahraničních vztahů členských států, a to včetně přístupů k Blízkému východu, tedy i Izraele. Společná zahraniční a bezpečnostní politika Evropské unie se tak stala do jisté míry předurčující linií českého diplomacie. Ta však kromě cílů EU bere v potaz také transatlantický vztah se Spojenými státy, členství v NATO a význam bezpečnosti svého nejbližšího blízkovýchodního spojence – Izraele.²³⁵ Prioritní cíle české diplomacie jsou v souladu s cíli Evropské unie a zaměřují se zejména na udržení stability Blízkého východu, bezpečnost Izraele a mírové řešení blízkovýchodního

---

²²⁸ Barak Ravid, „NATO Okays Pact to Boost Security, Political Ties With Israel“, 2. 12. 2008, haaretz.com, <https://www.haaretz.com/1.5068099> (zobrazeno 24. 4. 2022).

²²⁹ Bureš, „Blízký východ, Středomoří a Afghánistán v české zahraniční politice“, 278.

²³⁰ Čejka, Ježová a Bechyňský, „Blízký východ, Středomoří a Afghánistán v české zahraniční politice“, 182.

²³¹ Ibid., 194.

²³² Bureš, „Blízký východ, Středomoří a Afghánistán v české zahraniční politice“, 278.

²³³ Ibid., 286.

²³⁴ „NATO Secretary General meets with Foreign Minister of Israel“, NATO, 12.7. 2021, https://www.nato.int/cps/en/natohq/news_185780.htm?selectedLocale=en (zobrazeno 31.3.2022).

²³⁵ Bureš, „Blízký východ, Středomoří a Afghánistán v české zahraniční politice“, 277.

konfliktu. Obecně se však EU staví v posledním desetiletí k Izraeli často kriticky²³⁶ a česká diplomacie se v některých situacích od oficiální linie Evropské unie úmyslně odklání, a to často právě ve prospěch židovského státu.²³⁷ Česká republika zároveň udržuje styky s Palestinskou samosprávou, které poskytuje rozvojovou pomoc, a dobré vztahy s arabskými zeměmi.²³⁸ Byla tak několikrát zvažována jako možný mediátor řešení blízkovýchodního konfliktu a případný hostitel mírových rozhovorů.

Po vstupu do EU získala Česká republika stejně jako v případě NATO možnost tlumočit izraelské zájmy na její půdě. Posílení vzájemných vztahů mezi EU a Izraelem a integrace Izraele do určitých spekter jednotného trhu bylo z české strany aktivně podporováno. Prioritou českého diplomatického přístupu bylo uspořádání summitu EU – Izrael, který by umožnil větší angažovanost Unie v blízkovýchodním konfliktu a širší kooperaci s židovským státem.²³⁹ Jednání však přerušila v roce 2008 válka v Gaze, během které byly obě strany konfliktu Evropskou unií a Spojenými státy kritizovány, což prioritu české diplomacie během předsednictví – summit EU-Izrael – přesunulo na neurčito. Konflikt v Gaze byl jednou z několika událostí, během které nenašla česká diplomacie společný konsenzus se zbytkem EU a odklonila se tak od její zahraničněpolitické linie. Česká strana pod vedením premiéra občanskodemokratického Mirka Topolánka akci vnímala jako obrannou, avšak Unie nikoliv.²⁴⁰ V tomto kroku se projevuje již dříve zmiňovaná tendence české pravice a zejména pak ODS k nekritické politice vůči Izraeli.

Pravděpodobně dosud nejmarkantnějším projevem českého proizraelského přístupu se stal postoj během hlasování o změně statusu Palestiny na půdě Organizace spojených národů (OSN). Česká republika byla jedinou evropskou zemí, která hlasovala proti přijetí Palestiny jako nečlenského pozorovatelského státu v rámci OSN.²⁴¹ Tento český krok proběhl opět za vlády Občanské demokratické strany pod vedením premiéra Petra Nečase a ministra zahraničí Karla Schwarzenberga. Ten je považován za přítele Izraele, a to i přes kritiku některých jeho politických kroků, zejména pak politiky osidlování Západního břehu.²⁴² Krok reflektoval hluboké přátelské vztahy České republiky a Izraele, a zároveň se

---

²³⁶ Čejka a Ježová, „Blízký východ, Středomoří a Afghánistán v české zahraniční politice“, 222–224.

²³⁷ Jaroslav Bureš a Marek Čejka, „Blízký východ, Středomoří a Afghánistán v české zahraniční politice“, v *Česká zahraniční politika v roce 2010*, ed. Michal Kořan et al. (Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 2011), 256.

²³⁸ Bureš, „Blízký východ, Středomoří a Afghánistán v české zahraniční politice“, 248.

²³⁹ Ibid., 246.

²⁴⁰ Jaroslav Bureš, „Blízký východ, Středomoří a Afghánistán v české zahraniční politice“, v *Česká zahraniční politika v roce 2009*, ed. Michal Kořan et al. (Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 2010), 240.

²⁴¹ Čejka, Ježová a Bechyňský, „Blízký východ, Středomoří a Afghánistán v české zahraniční politice“, 183.

²⁴² Vojtěch Srnka, „SCHWARZENBERG: KRITIKA IZRAELE A ANTISEMITISMUS NENÍ TOTÉŽ“,

z české pozice mohlo jednat o pokus „vyvážení“ pozice některých členských států EU, které se vyjádřily pro přijetí.²⁴³

Tento český krok vyvolal vlnu kritiky jak v Evropské unii, tak na vnitropolitické scéně ze strany opozice. Naopak Izrael a Spojené státy postoj ČR ocenily, což přispělo k upevnění pro Českou republiku strategického partnerství.²⁴⁴ Tehdejší premiér Benjamin Netanjahu přijel osobně Praze za vyjádření podpory poděkovat. Během své návštěvy Českou republiku označil za „nejlepšího spojence v Evropě“.²⁴⁵ Tuto pozici potvrdila česká vláda pod vedením Andreje Babiše a Jakuba Kulhánka také během ozbrojených střetů mezi Hamásem a Izraelem z jara 2021. Společně se Slovinskem a Rakouskem vyjádřila Česká republika podporu Izraeli, aniž by zmínila „jeho podíl“ na konfliktu, který zdůrazňovaly zbylé země EU v rámci „vyvážené politiky“.²⁴⁶ Tento postoj korespondoval se společným kladným přístupem Andreje Babiše, Jakuba Kulhánka a Miloše Zemana vůči Izraeli. Jakub Kulhánek touto podporou potvrdil tvrzení, že výjimka potvrzuje pravidlo a stal se tak levicovým politikem, členem ČSSD, který českou mezinárodní politiku v každém kroku nemodifikoval ku postoji EU, jak bývá u české levice tradiční.

Přestože se česká linie ve výše zmíněných situacích té evropské do určité míry vymyká, v jiných případech koordinace s EU probíhá. Jak ve svém článku *Reflections on Czech–Israeli Relations in Light of EU Policies* uvedl Lubomír Zaorálek, „(...) jako členové EU a NATO musíme zvažovat mnohem více aspektů než jen vlastní pocity a tradiční postoje. Naši politiku musíme koordinovat se spojenci, zejména v rámci Společné zahraniční a bezpečnostní politiky EU, která je pro zemi naší velikosti a geopolitického postavení důležitým nástrojem.“²⁴⁷ V letošním roce například Česká republika stejně jako Německo nebo Francie odmítla vyjádření Amnesty International, které obvinilo Izrael z apartheidu

---

respekt.cz, 31. 10. 2019, <https://www.respekt.cz/politika/schwarzenberg-kritika-izraele-a-antisemitismus-neni-totez> (zobrazeno 25. 4. 2022).

²⁴³Irena Kalhousová a Stela Rubínová, „The Visegrád Group and Its Voting Patterns on the Israeli-Arab/Palestinian Conflict in the UN General Assembly“, *Israel journal of foreign affairs* 14 č. 3 (2020): 471, <https://doi.org/10.1080/23739770.2020.1857584> (zobrazeno 25. 4. 2022).

²⁴⁴ Ibid., 185.

²⁴⁵ Joshua Davidovich, „Netanyahu in Prague calls Czech Republic Israel’s best European friend“, *The Times of Israel*, 18. 5. 2012, <https://www.timesofisrael.com/netanyahu-in-prague-calls-czech-republic-israels-best-european-friend/> (zobrazeno 25. 5. 2022).

²⁴⁶ <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/cesi-proti-proudu-izraeli-strani-bez-vyhrad-uz-jen-dve-zeme-eu-154913>.

²⁴⁷ Lubomír Zaorálek, „Reflections on Czech-Israeli Relations in Light of EU Policies“, *Israel journal of foreign affairs* 9 č. 1 (2015): 88, <https://doi.org/10.1080/23739770.2015.1015094> (zobrazeno 25. 4. 2022).

vůči Palestincům.²⁴⁸

Ekonomika

Česká republika nabyla rozpadem Československé republiky v oblasti vztahů s Izraelem jistých výhod a pozitivních výnosů, mezi které se řadily jak již existující obchodní dohody, tak nově vyjednávané mezinárodní spolupráce.

Spolu s těmito výhodami se musela Česká republika vyrovnat také s ekonomickými problémy, které mohly do vzájemně dobrých vztahů zasahovat – tedy s dodávkami zbraní do arabských států a navrácením židovského majetku. Přestože Česká republika opakovaně tvrdila, že zbraně do zemí ohrožujících Izrael vyvážet neplánuje, a naopak chce tyto transfery zastavit, situace zůstávala napjatá. Informace, že by se české firmy s vědomím vládních institucí měly podílet na dovozu zbraní do Libye nebo výstavbě jaderné elektrárny v Íránu znepokojovala jak Izrael, tak Spojené státy americké. Ty České republice pohrozily blokováním vstupu do Severoatlantické aliance (NATO) v případě, že nebude obchod s Íránem zastaven a zbraně budou dále dodávány do zemí jako byl Irák, Írán, Libye a Sýrie. Vstup do aliance pro Českou republiku zůstal prioritou a od obchodu tak bylo upuštěno.²⁴⁹ Česká republika zůstává exportérem zbraní i nadále. Například v roce 2020 bylo vyvezeno zboží v hodnotě asi 18 mld. Kč, a přestože mezi příjemce patří také některé nepřátelské země Izraele jako například Alžírsko nebo Saúdská Arábie,²⁵⁰ vztahy s Izraelem nejsou tímto ochodem zatěžovány.

Česká vláda se také dodnes potýká s problematikou restitucí židovského majetku, která se začala řešit ihned po sametové revoluci a nástupu demokratického režimu v letech 1989 a 1990. Problematickou zůstávala ona kritická časová hranice února 1948, od které byl židovský majetek po sametové revoluci navracován. Představitelé Federace židovských obcí po dohodě s Parlamentem České republiky a Ministerstvem spravedlnosti ČR předložili seznam 202 položek, které měly být židovským obcím navraceny. Tento seznam měl být přílohou zákona, avšak jeho návrh nebyl přijat. Následně bylo rozhodnuto, že navrácení nebude probíhat koordinovaně na základě zákona, ale na základě rozhodnutí vlády. Bylo tedy rozhodnuto, že stát, jednotlivé státní orgány a obce, které mají v držení původně

---

²⁴⁸ „Náměstek MZV: Česko odmítá nařčení Izraele z apartheidu vůči Palestincům“, Radio Prague International, 5. 2. 2022, <https://cesky.radio.cz/namestek-mzv-cesko-odmita-narceni-izraele-z-apartheidu-vuci-palestincum-8741200> (zobrazeno 25. 4. 2022).

²⁴⁹ Yegar, *Československo, sionismus, Izrael*, 202–205.

²⁵⁰ Pavlína Janebová, Vít Dostál a Pavel Havlíček, *Agenda pro českou zahraniční politiku* (Praha: Asociace pro mezinárodní otázky, 2021): 124.

židovský majetek, by jej měly navrátit. Rozhodnutí však nebylo právně vymahatelné, a proto záviselo na ochotě jednotlivých subjektů. V některých případech tak situace nebyla vyřešena vůbec. Situace dostala právní rámec až schválením *zákona o zmírnění některých majetkových křivd obětem holocaustu* z roku 2000, čímž došlo k pokrytí nejkritičtějších sporů. Zákon měl umožnit navrácení majetku v časovém období mezi 9. zářím 1938 a 8. květnem 1945 a vztahoval se tak na majetek zabavený nacistickým režimem, který byl v držení státu. Společně s nemovitým majetkem bylo umožněno zažádat o navrácení uměleckých děl, které vlastnily státní instituce. K navrácení veškerého movitého i nemovitého majetku nebo případná kompenzace fyzickým osobám v plném rozsahu škod již není možná. Problematika restitucí židovského majetku je tak stále plně neuzavřeným tématem.²⁵¹ Tyto spory, které jsou nyní již spíše výjimečné a týkají se fyzických osob, však obecně přátelské diplomatické vztahy obou zemí již nenarušují.

Izrael je dlouhodobě jedním z nejvýznamnějších ekonomických partnerů České republiky, nejdůležitějším partnerem na Blízkém východě a řadí se mezi nejvýznamnější exportní destinace české ekonomiky. Zároveň je známý svým inovativním přístupem a potenciálem, který může být pro českou vědu a výzkum nejen inspirací. Spolupráce izraelských a českých vědců může přinášet české ekonomice značné výhody.²⁵² Roku 2010 byl například spuštěn program *Gešer/Most* poskytující finanční podporu společných výzkumných projektů českých a izraelských podniků a institucí.²⁵³ Bývalý ministr průmyslu a obchodu Karel Havlíček označil v rozhovoru pro *The Jerusalem Post* rozvoj vztahů za „jeden z našich největších úspěchů za tři desetiletí od sametové revoluce v roce 1989“.²⁵⁴ Zároveň zdůraznil, že českým oblastem se v Izraeli daří zejména v automobilovém a obranném sektoru.²⁵⁵ Automobilka Škoda je v Izraeli nejsilnější evropskou automobilovou značkou. V celosvětové konkurenci se pak v židovském státě řadí na čtvrté místo.²⁵⁶ Dalším příkladem mohou být podniky jako Meopta Systems, s.r.o., TATRA a.s. nebo Česká

---

²⁵¹ „Odškodnění a restituce“, Federace židovských obcí v ČR, <https://www.fzo.cz/projekty-fzo/odskodneni-a-restituce/> (zobrazeno 30.2.2022).

²⁵² Čejka a Ježová, „Blízký východ, Středomoří a Afghánistán v české zahraniční politice“, 222.

²⁵³ Jaroslav Bureš a Marek Čejka, „Blízký východ, Středomoří a Afghánistán v české zahraniční politice“, v *Česká zahraniční politika v roce 2010*, ed. Michal Kořan et al. (Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 2011), 246.

²⁵⁴ Tomáš Jelínek a Alan Rosenbaum, „Advancing Czech-Israeli relations: One of our greatest achievements“, *The Jerusalem Post*, 12. 12. 2020, <https://www.jpost.com/diaspora/advancing-czech-israeli-relations-one-of-our-greatest-achievements-651720> (zobrazeno 25. 4. 2022).

²⁵⁵ Ibid.

²⁵⁶ „ŠKODA je nadále nejsilnější evropskou značkou v Izraeli“, Škoda Auto, 31. 10. 2019, <https://www.skoda-auto.cz/novinky/novinky-detail/2019-10-31-nejsilnejsi-znacka-v-izraeli> (zobrazeno 25. 4. 2022).

zbrojovka Uherská Brod, které jsou aktivní v obranném sektoru. Hlavními českými vývozními artikly v této oblasti jsou vozidla, zobrazovací průzkumná zařízení a velkorážové zbraně.²⁵⁷ Izrael naopak vstupuje na český trh jako významný investor například ve farmaceutickém a textilním průmyslu.²⁵⁸

Shrnutí dlouhého období vzájemných diplomatických vztahů samostatné České republiky a Státu Izrael trvajících téměř tři desetiletí, které přímo navázalo na úspěšné a přátelské období obnovených vztahů tehdejšího Československa a Izraele z let 1990–1992, lze charakterizovat jako epochu posílení vzájemného přátelství. Vzájemné vztahy byly posíleny, upevněny a pozvednuty na ještě přátelštější a významnější úroveň. Tento krok je způsoben zejména délkou epochy, která trvá několik desetiletí, nikoliv pouze několik let, jak tomu bylo v posledním období československo-izraelských vztahů. V období česko-izraelských vztahů bylo možné vzájemné styky postupně a dlouhodobě budovat a prohlubovat. Podobně jako v přátelském období před komunistickým převratem a po svržení komunistického režimu se česko-izraelské vztahy zakládají na společné historii a analogii obou národů – židovského a českého, dále pak ekonomických vztazích a nyní i demokratických principech. Ve všech třech obdobích také působí mezinárodní vlivy, ty se od sebe ale vzájemně odlišují. Zatímco v poválečném období ovlivňoval Sovětský svaz pouze postoj Komunistické strany Československa, během posametového období let 1990–1992 byl jeho vliv odstraněn úplně a částečně nahrazen Spojenými státy a jejich vlivem v Severoatlantické alianci, které se chtělo Československo, později Česká republika stát členem. V novém tisíciletí se kromě Spojených států a NATO k mezinárodněpolitickým vlivům připojila také Evropská unie, která naopak od České republiky prosazuje vůči Izraeli více kritickou politiku.

Období česko-izraelských vztahů se naopak stalo kontrastem obou nepřátelských komunistických epoch 50. – 80. let a dobou napravování chyb minulého režimu. Ekonomická spolupráce s některými arabskými zeměmi sice přetrvávala, důležitější se však stala ta s inovativně vyspělým Izraelem. Antisionistická a antisemitská rétorika politického spektra byla opuštěna a na rozdíl od období 50. – 80. let proti antisemitismu české vlády

---

²⁵⁷ „Izraelských trh je zajímavou exportní příležitostí pro české zbrojaře“, Velvyslanectví České republiky v Tel Avivu, 4. 5. 2018, https://www.mzv.cz/telaviv/cz/obchod_a_ekonomika/zajimavosti/izraelskych_trh_je_zajimavou_exportni.html (zobrazeno 25. 4. 2022).

²⁵⁸ Tomáš Jelínek a Alan Rosenbaum, „Advancing Czech-Israeli relations: One of our greatest achievements“, The Jerusalem Post, 12. 12. 2020, <https://www.jpost.com/diaspora/advancing-czech-israeli-relations-one-of-our-greatest-achievements-651720> (zobrazeno 25. 4. 2022).

aktivně vystupují.

Zájem české diplomacie na spojení s Izraelem je ovlivňován kombinací jak vnitrostátních, tak mezinárodních faktorů. Významný vliv na české spojení s Izraelem má členství v Evropské unii a NATO a spojení se Spojenými státy americkými. Všechny tři subjekty jsou podstatné jak pro českou zahraniční politiku, tak pro bezpečnost a ekonomickou prosperitu země. Koordinace zahraničněpolitických kroků je tak pro Českou republiku nevyhnutelná. Vnitropolitické faktory tak s mezinárodními přístupy korespondují. Mezi nejvýznamnější vnitropolitické vlivy se řadí pozitivní ekonomické dopady spojení a historické prvorepublikové a posametové přátelství umocněné dějinnou analogií mezi oběma národy. Vzájemné vztahy tak během necelých třiceti let neprošly výraznými změnami navzdory střídání vládních koalic. Česko-izraelské vztahy jsou považovány za výjimečně dobré a přátelské, často jsou označovány jako „speciální“. Spolupráce obou zemí je nadále prohlubována a funguje ve všech rozličných sférách od politiky přes výzkum, obranu, průmysl a zemědělství až po kulturní vztahy. Vztahy se zároveň drží v objektivní rovině a oba spojenci dokáží akceptovat vzájemné výhrady, které plynou z odlišných pozic obou států.

Závěr

Předložená bakalářská práce si kladla za cíl analyzovat jednotlivá období vzájemných československo-izraelských a česko-izraelských vztahů a prozkoumat dílčí faktory, které jejich vzájemné fungování ovlivňovaly. Zároveň se pokusila odpovědět na otázku, proč k tak význačným změnám v jednotlivých obdobích docházelo, zda byly vztahy ovlivňovány spíše vnitropolitickou situací či mezinárodními vlivy a jestli se tyto faktory během historie společných vztahů proměňovaly.

Práce definovala pět přelomových událostí, které směřování vzájemných diplomatických styků významně ovlivnily. Byli jimi konec druhé světové války v roce 1945, únorový komunistický převrat roku 1948, přerušení vzájemných styků z roku 1967, sametová revoluce z listopadu 1989 a rozpad Československa na samostatnou Českou a Slovenskou republiku v roce 1993. Těmito událostmi byly vzájemné vztahy v období od roku 1945 do 20. let 21. století rozděleny do pěti období, z nichž má každé vlastní charakteristiky.

První zkoumané období let 1945–1950 lze považovat za období vzájemného přátelství a spolupráce, a to i před vznikem samostatného Izraele v roce 1948. Československý přívětivý přístup k možnostem židovské migrace, podpora na poli OSN a poskytnutí zbraní a výcviku se staly charakteristickými fenomény období. Zásadními vlivy se staly v této době zejména vnitropolitické faktory. Zásadním se stal možný finanční zisk plynoucí jak z migrace a prodeje zbraní, tak z hospodářské spolupráce s Izraelem. Vzájemný vztah byl podpořen historickým přátelstvím z období první republiky, morálními zásadami demokratického zřízení zosobněnými osobami Edvarda Beneše a Jana Masaryka a pocitem sounáležitosti a paralely utlačovaného českého a židovského národa během války. Mezinárodním faktorem, který nabyl významu až po únorovém převratu z roku 1948, byl vliv sovětské mocenské politiky na politiku KSČ.

Komunistická éra vzájemných vztahů zahrnuje druhé (1950–1967) a třetí (1967–1990) období vzájemných vztahů. Během 50. let došlo z československé strany k významnému obratu v přístupu k Izraeli, a to zejména z důvodu mezinárodního ideologického vlivu Sovětského svazu, který se promítl také do československé vnitřní a zahraniční politiky. Ke gradaci tenze mezi Izraelem a východním blokem, tedy i SSSR a Československem, došlo izraelskou výhrou šestidenní války roku 1967. Po přerušení vztahů tak lze analyzovat pouze nuzné neoficiální styky a přístupy vůči židovské menšině v ČSR. Mezinárodní vliv SSSR se tak na dobu následujících čtyřiceti let stal nevýznamnějším

faktorem ovlivňujícím vzájemné styky, který některé vnitropolitické faktory jako ekonomický nebo morální naprosto převážil, či ideologicky nahradil.

Období obnovené demokracie zahrnuje krátké poslední období československo-izraelských vztahů z let 1990–1992 a rozsáhlé stabilní období česko-izraelských vztahů trvající již téměř tři desetiletí. Obě období jsou charakteristické svou distancí od komunistické éry a sovětského vlivu. Epocha let 1990-1992 je pak formována zejména vnitropolitickými faktory – demokratizací společnosti a politiky, obnovou ekonomiky a kulturního dědictví a snahou o začlenění do západních struktur. Poslední bod tak naznačuje, že ač mezinárodní vliv dočasně ztratil na síle a změnil se jeho činitel, nestal se nepodstatným a opomenutelným. V údobí česko-izraelských vztahů pak došlo k vyvážení vlivu mezinárodního a vnitropolitického. Mezinárodní vliv byl kromě Spojených států rozšířen o Evropskou unii a Severoatlantickou alianci, jichž se Česká republika stala členy. Její zahraniční politika je tak s těmito třemi subjekty koordinována, zároveň však vykazuje samostatné – vůči Izraeli povětšinou kladné – postoje a kroky, které plynou zejména z historického přátelství obou demokratických států a možných ekonomických a inovativních výhod vzájemné spolupráce.

Z výsledků práce je tak patrné, že vzájemné vztahy se měnily paralelně s historickými událostmi, které se v Československu, následně v České republice odehrávaly. Z bádání je také jasné, že faktory, které jednotlivá období formovaly, se během historie měnily, byly vzájemně nahrazovány, případně gradovaly a nezůstávaly tak stejné.

Odpověď na otázku, zda byly vztahy ovlivňovány spíše vnitropolitickou situací nebo mezinárodními vlivy, tak není zcela jednoznačná. Obecně lze však říci, že za demokratického zřízení byly a jsou vztahy ovlivňovány spíše vnitropolitickou situací, která se opírá zejména o společnou historii a přátelství a ekonomické zájmy republiky. Tato pozice může být ovlivněna, nikoliv však přímo řízena, mezinárodními vlivy dalších států a organizací, jejichž je země členem. Naopak během komunistické diktatury byl vnitropolitický postoj podřízen mezinárodním a ideologickým vlivům Sovětského svazu, který se tak stal určujícím pro československou zahraniční politiku a nahradil tak vliv samostatné vnitropolitické pozice.

Summary

The presented bachelor thesis aimed to analyse the various periods of mutual Czechoslovak-Israeli and Czech-Israeli relations together with examining the partial factors that influenced their mutual functioning. At the same time, it attempted to answer the questions of why such significant changes took place in individual periods, whether relations were influenced more by the domestic political situation or international influences, and whether these factors changed during the history of mutual relations.

The thesis defined five turning points that significantly influenced the course of mutual diplomatic relations. They were the end of World War II in 1945, the February communist coup of 1948, the severance of relations in 1967, the Velvet Revolution of November 1989 and the disintegration of Czechoslovakia into an independent Czech and Slovak Republic in 1993. By these events have mutual relations since 1945 to the 1920s been divided into five periods, each with its own characteristics.

The first examined period of 1945–1950 might be considered as a period of mutual friendship and cooperation, even before the establishment of an independent Israel in 1948. Czechoslovakia's friendly approach to Jewish migration, support in UN and the provision of weapons and training became characteristic phenomena of the period. Domestic political factors in particular became a major influence at this time. The potential financial gain from both migration and weapons sales together with economic cooperation with Israel has become crucial. The mutual relationship was also influenced by the historical friendship of the First Republic, the moral principles of the democratic establishment, which sought to follow the First Republic politics, and the sense of belonging and parallels of the oppressed Czech and Jewish nations during the war. The international factor, which gained importance after the February coup in 1948, was the influence of Soviet power politics on the policy of the Communist Party.

The communist era of mutual relations includes the second (1950–1967) and third (1967–1990) periods of mutual relations. During the 1950s, the Czechoslovaks made a significant turnaround in its approach to Israel, mainly due to the international ideological influence of the Soviet Union, which was also reflected in Czechoslovak domestic and foreign policy. The gradation of tension between Israel and the Eastern Bloc, including the USSR and Czechoslovakia, occurred with the Israeli victory of the Six Day War in 1967. After the severance of relations, only lamentable unofficial relations and approaches to the Jewish minority in the Czechoslovak Republic might have been analysed. For the next forty

years, the international influence of the USSR thus became the most important factor influencing mutual relations, which completely superseded or ideologically replaced some domestic political factors, such as economy or moral conscience.

The period of renewed democracy includes the short last period of Czechoslovak-Israeli relations lasting in 1990-1992 and an extensive stable period of Czech-Israeli relations lasting almost three decades. Both periods are characterized by their distance from the communist era and Soviet influence. The epoch of 1990-1992 is then formed mainly by domestic political factors - the democratization of society and politics, the renewal of the economy and cultural heritage and the effort to integrate into Western structures. The last point thus suggests that although international influence temporarily lost its power and its authority changed, it did not become irrelevant and unmissable. In the period of Czech-Israeli relations, the balance between international and domestic political influence was achieved. In addition to the United States, international influence has been extended to include the European Union and the North Atlantic Treaty Organization, of which the Czech Republic has become a member. Its foreign policy is thus coordinated with these three entities, but at the same time it evinces separate - mostly positive - attitudes and actions towards Israel, which stem mainly from the historical friendship between the two democracies and the possible economic and innovative benefits of mutual cooperation.

The outcomes of the thesis show that the mutual relations changed in parallel with the historical events that occurred in Czechoslovakia, and subsequently in the Czech Republic. It is also clear from the research that the factors that shaped the individual periods have changed over the course of history, also have been mutually replaced, or graduated, and have not remained the same.

The answer to the question of whether relations were influenced more by the domestic political situation or by international influences is thus not entirely clear. In general, however, it can be said that during the democratic establishment, relations were and are influenced more by the domestic political situation, which is based mainly on the shared history and friendship and economic interests of the state. This position may be affected, but not directly controlled, by the international influences of other states and membership organizations. On the contrary, during the communist dictatorship, the domestic political position was subordinated to the international and ideological influences of the Soviet Union, which thus became decisive for Czechoslovak foreign policy and thus replaced the influence

of an independent domestic political position.

Použitá literatura

Knihy

Bulínová, Marie. *Československo a Izrael v letech 1945-1956: dokumenty*. Praha: Ústav pro soudobé dějiny AV ČR ve spolupráci s Historickým ústavem České armády a se Státním ústředním archivem, 1993.

Bureš, Jaroslav. „Blízký východ, Středomoří a Afghánistán v české zahraniční politice“. V *Česká zahraniční politika v roce 2007*, ed. Michal Kořan et al., 268–295. Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 2008.

Bureš, Jaroslav. „Blízký východ, Středomoří a Afghánistán v české zahraniční politice“. V *Česká zahraniční politika v roce 2008*, ed. Michal Kořan et al., 240–269. Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 2009.

Bureš, Jaroslav. „Blízký východ, Středomoří a Afghánistán v české zahraniční politice“. V *Česká zahraniční politika v roce 2009*, ed. Michal Kořan et al., 233–251. Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 2010.

Bureš, Jaroslav a Marek Čejka. „Blízký východ, Středomoří a Afghánistán v české zahraniční politice“. V *Česká zahraniční politika v roce 2010*, ed. Michal Kořan et al., 239–259. Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 2011.

Čejka, Marek. *Dějiny moderního Izraele*. Praha: Grada, 2011.

Čejka, Marek a Michaela Ježová. „Blízký východ, Středomoří a Afghánistán v české zahraniční politice“. V *Česká zahraniční politika v roce 2011*, ed. Michal Kořan a Ondřej Ditrych et al., 215–226. Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 2012.

Čejka, Marek, Michaela Ježová a Bronislav Bechyňský. „Blízký východ, Středomoří a Afghánistán v české zahraniční politice“. V *Česká zahraniční politika v roce 2012*, ed. Michal Kořan a Ondřej Ditrych et al., 182–198. Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 2013.

Čejka, Marek, Michaela Ježová a Bronislav Bechyňský. „Blízký východ, Středomoří a Afghánistán v české zahraniční politice“. V *Česká zahraniční politika v roce 2015*, ed.

Michal Kořan et al., 204–226. Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 2016.

Dufek, Jiří et al. *Československo a Izrael v letech 1947-1953: studie*. Brno: Ústav pro soudobé dějiny AV ČR v nakl. Doplněk, 1993.

Gilbert, Martin. *Izrael dějiny*. Praha: BB art, 2002.

Hendl, Jan. *Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace*. Praha: Portál, 2016.

Hradílek, Tomáš, Dana Němcová a Saša Vondra. „KRITIKA DEVASTACE ŽIDOVSKÝCH KULTURNÍCH PAMÁTEK V ČESKOSLOVENSKU A ZAMLČOVÁNÍ ÚLOHY ŽIDŮ V ČS. DĚJINÁCH“. V *Charta 77: 1977-1989 Od morální k demokratické revoluci: Dokumentace*, ed. Vilém Prečan, 363–370. Bratislava: Čs. dokumentační středisko nezávislé literatury ve spolupráci s Ústavem pro soudobé dějiny ČSAV a ARCHA – vydavatelstvo Koordinačného centra Verejnosti proti násiliu, 1990.

Janebová, Pavlína, Vít Dostál a Pavel Havlíček. *Agenda pro českou zahraniční politiku*. Praha: Asociace pro mezinárodní otázky, 2021.

Ježová, Michaela a Bronislav Bechyňský. „Blízký východ, Středomoří a Afghánistán v české zahraniční politice“. V *Česká zahraniční politika v roce 2013*, ed. Michal Kořan et al., 201–218. Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 2014.

Ježová, Michaela a Bronislav Bechyňský. „Blízký východ, Středomoří a Afghánistán v české zahraniční politice“. V *Česká zahraniční politika v roce 2014*, ed. Michal Kořan et al., 224–247. Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 2015.

Kaplan, Karel. *Kronika komunistického Československa Klement Gottwald a Rudolf Slánský*. Brno: Společnost pro odbornou literaturu – Barrister & Principal, 2009.

Pěkný, Tomáš. *Historie Židů v Čechách a na Moravě*. Praha: Sefer, 2001.

Pojar, Miloš. *Stručná historie států Izrael*. Praha: Libri, 2004.

Sachar, Howard Morley. *Dějiny státu Izrael*. Praha: Regia, 1999.

Shlaim, Avi a William Roger Louis. *The 1967 Arab-Israeli war: origins and consequences*.

Cambridge: Cambridge University Press, 2012.

Nečasová, Denisa. „Po druhé světové válce (od roku 1945)“. V *Dějiny českých zemí*, ed. Jan Randák et al., 313–409. Praha: Knižní klub, 2016.

Svobodová, Jana. *Zdroje a projevy antisemitismu v českých zemích 1948-1992: Studie*. Praha: Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, 1994.

Taterová, Eva. *Československá diplomacie a Izrael v letech 1948-1967*. Brno: Mendelova univerzita v Brně, 2017.

Wein, Martin Joachim. *Slovanský Jeruzalém: jak Češi založili Izrael*. Praha: Academia, 2018.

Yegar, Moshe. *Československo, sionismus, Izrael: historie vzájemných vztahů*. Přeložili Eva Adamová a Petr Sláma. Praha: Victoria Publishing, 1997.

Zidek, Petr a Karel Sieber. *Československo a Blízký východ v letech 1948-1989*. Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 2009.

Odborné články

Baum, Karl „Czechoslovakia“. *The American Jewish Year Book* 76 (1976): 383–394. Staženo 10. 2. 2022. <http://www.jstor.org/stable/23605452>.

Čejka, Marek. „The narrative of the Czech-Israeli strategic relations in the European context“. *Central European journal of international & security studies* 11, č.4 (2017): 24–43. Staženo 16. 4. 2022. <https://www.proquest.com/scholarly-journals/narrative-czech-israeli-strategic-relations/docview/2137488785/se-2>.

Ditrych, Ondřej, Vladimír Handl, Nik Hynek a Vít Střítecký. „Understanding Havel?“. *Communist and post-communist studies* 46, č.3 (2013): 407–417. Staženo 16. 4. 2022. <https://doi.org/10.1016/j.postcomstud.2013.06.008>.

Gitelman, Zvi. „Eastern European Countries“. *The American Jewish Year Book* 91 (1991): 347–352. Staženo 25. 2. 2022. <https://www.jstor.org/stable/23605120>.

Gitelman, Zvi. „Eastern European Countries“. *The American Jewish Year Book* 92 (1992):

391–397. Staženo 5. 3. 2022. <https://www.jstor.org/stable/23605978>.

Govrin, Yosef. „From Deep Freeze to Thaw: Relations Between Israel and Czechoslovakia 1967-1990“. *Israel journal of foreign affairs* 1, č.1 (2006): 119–139. Staženo 9. 2. 2022. <https://doi.org/10.1080/23739770.2006.11446247>.

Govrin, Yosef. „Milestones in Israel's Relations with East-Central Europe and the Soviet Union: A Timeline“. *Israel journal of foreign affairs* 12, č.2 (2018): 209–228. Staženo 9. 2. 2022. <https://doi.org/10.1080/23739770.2018.1539901>.

Gruber, Ruth Ellen. „Eastern European Countries“. *The American Jewish Year Book* 94 (1994): 345–358. Staženo 3. 3. 2022. <https://www.jstor.org/stable/23605657>.

Hurewitz, Jeremy. „The Czech – Jewish Connection: Common ground“. *The new presence* č. 4 (2003): 15–16. Staženo 23. 4. 2022. <http://ukaz.cuni.cz>.

Kalhousová, Irena a Stela Rubínová. „The Visegrád Group and Its Voting Patterns on the Israeli-Arab/Palestinian Conflict in the UN General Assembly“. *Israel journal of foreign affairs* 14 č. 3 (2020): 457–475. Zobrazeno 25. 4. 2022. <https://doi.org/10.1080/23739770.2020.1857584>.

Labendz, Jacob Ari. „Lectures, murder, and a phony terrorist: managing “Jewish power and danger” in 1960s communist Czechoslovakia“. *East European Jewish Affairs* 44, č. 1 (2014): 84–108. Staženo 27. 1. 2022. <https://doi.org/10.1080/13501674.2014.904618>.

Šedivý, Jiří. „Dreaming to Realism – Czechoslovak Security Policy since 1989“. *Perspectives* 4 (zima 94/95): 61–71. Staženo 20. 4. 2022. <https://www.jstor.org/stable/23615775>.

Taterová, Eva. „Československá zahraniční politika vůči Izrael v první polovině padesátých let 20. století“. *Mezinárodní vztahy* 51, č. 3 (2016): 52–72. Staženo 4. 1. 2022. <http://ukaz.cuni.cz>.

Vašečka, Michal. „Sociologický výskum antisemitizmu na Slovensku po roku 1989 v kritickej perspektíve“. *Sociológia* 38 č.4 (2006): 283–312. Staženo 19. 4. 2022.

<https://www.ceeol.com/search/article-detail?id=135076>.

Waisová, Šárka a Linda Piknerová „Twenty Years After: Dissident Tradition in Czech Foreign Policy Matters“. *East European politics and societies* 26, č.1 (2012): 162–188. Staženo 3. 3. 2022. <https://doi.org/10.1177/0888325411404553>.

Zaorálek, Lubomír. „Reflections on Czech-Israeli Relations in Light of EU Policies“. *Israel journal of foreign affairs* 9 č. 1 (2015): 87-89. Zobrazeno 25. 4. 2022. <https://doi.org/10.1080/23739770.2015.1015094>.

Internetové odkazy

BBCZECH.com. „Svoboda ocenil kroky Izraele k dosažení míru“ (20. 12. 2004). Zobrazeno 23. 4. 2022. https://www.bbc.co.uk/czech/domesticnews/story/2004/12/printable/041220_cz_izrael_svo_boda_1615.shtml.

ČT24. „Exprezident Havel podpoří Izrael v mezinárodní kampani“ (14. 9. 2010). Zobrazeno 22. 4. 2022. <https://ct24.ceskatelevize.cz/svet/1317166-exprezident-havel-podpori-izrael-v-mezinarodni-kampani>.

ČT24. „Fiala se osobně zaručil, že Lipavský bude jednat podle programu, tvrdí Zeman“ (19. 12. 2021). Zobrazeno 22. 4. 2022. <https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/3416614-fiala-se-osobne-zarucil-ze-lipavsky-bude-jednat-podle-programu-tvrdi-zeman>.

ČT24. „Petříček, Zaorálek a Schwarzenberg napsali článek o Izraeli. Zeman a Babiš ho odsoudili“ (23. 5. 2020). Zobrazeno 24. 4. 2022. <https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/3103817-petricek-zaoralek-a-schwarzenberg-napsali-clanek-o-izraeli-zeman-ho-odsoudil>.

ČT24. „Premiér Topolánek podpořil v Izraeli mírový proces i boj proti terorismu“ (10. 3. 2022). Zobrazeno 23. 4. 2022. <https://ct24.ceskatelevize.cz/svet/1460886-premier-topolank-podporil-v-izraeli-mirovy-proces-i-boj-proti-terorismu>.

ČTK. „Izrael pojmenoval náměstí v Haifě po Václavu Havlovi“ (29. 6. 2015). Aktuálně.cz. Zobrazeno 22. 4. 2022. <https://zpravy.aktualne.cz/zahranici/izrael-pojmenoval-namesti-v>

[haife-po-vaclavovi-havlovi/r~e12417901e7511e5bfa2002590604f2e/](https://www.izrael-jeruzalem-ambasada-hamas_1806052351_per).

ČTK. „Prezident Miloš Zeman znovu vyzval k přesunu české ambasády do Jeruzaléma“ (5. 6. 2018). Irozhlas.cz. Zobrazeno 22. 4. 2022. https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/milos-zeman-izrael-jeruzalem-ambasada-hamas_1806052351_per.

Davidovich, Joshua. „Netanyahu in Prague calls Czech Republic Israel’s best European friend“ (18. 5. 2012). The Times of Israel. Zobrazeno 25. 5. 2022. <https://www.timesofisrael.com/netanyahu-in-prague-calls-czech-republic-israels-best-european-friend/>.

Embassy of the Czech Republic in Tel Aviv. „25th anniversary of the reestablishment of diplomatic relations between Czechoslovakia and Israel“. Zobrazeno 3. 3. 2022. [https://www.mzv.cz/telaviv/en/culture/archive/x25th_anniversary_of_the_reestablishment\\$1325.html?action=setMonth&year=2018&month=9&day=1](https://www.mzv.cz/telaviv/en/culture/archive/x25th_anniversary_of_the_reestablishment$1325.html?action=setMonth&year=2018&month=9&day=1).

Federace židovských obcí v ČR. „Odškodnění a restituce“. Zobrazeno 30. 2. 2022. <https://www.fzo.cz/projekty-fzo/odskodneni-a-restituce/>.

Haladová, Olga. „Alexandr Vondra po jednání s izraelským premiérem: Přejí si intenzivnější spolupráci“ (7. 2. 2011). Ministerstvo obrany České republiky. Zobrazeno 23. 4. 2022. <https://mocr.army.cz/informacni-servis/zpravodajstvi/alexandr-vondra-po-jednani-s-izraelskym-premierem:-preji-si-intenzivnejsi-spolupraci-51697/>.

Harkov, Lahav. „Gantz won’t support annexation of areas with Palestinian residents“ (18. 6. 2020). Jerusalem Post. Zobrazeno 24. 4. 2022. <https://www.jpost.com/arab-israeli-conflict/gantz-i-will-oppose-annexing-areas-with-large-palestinian-population-631939>.

Idnes.cz. „Izrael bude s Havlem krýt své válečné zločiny, píše Kavan a Filip“ (20. 9. 2010). Zobrazeno 24. 4. 2022. https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/izrael-bude-s-havlem-kryt-sve-valecne-zlociny-pisi-kavan-a-filip.A100920_144011_domaci_jw.

Idnes.cz. „Nejsem schopen slov, řekl Kulhánek v Izraeli. Vyjádřil mu podporu Česka“ (20. 5. 2021). Zobrazeno 23. 4. 2022. https://www.idnes.cz/zpravy/zahranicni/izrael-gaza-konflikt-ministr-kulhanek-navsteva.A210520_132619_zahranicni_bur.

Jelínek, Tomáš a Alan Rosenbaum. „Advancing Czech-Israeli relations: One of our greatest

achievements' (12. 12. 2020). The Jerusalem Post. <https://www.jpost.com/diaspora/advancing-czech-israeli-relations-one-of-our-greatest-achievements-651720>.

Kalenská, Renata. „Výzva: Izrael bych Zemanovi přičetl k dobru, říká bývalý ministr zahraničních věcí a obrany Alexandr Vondra“ (29. 11. 2018). Seznam Zprávy. Zobrazeno 23. 4. 2022. <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/izrael-bych-zemanovi-pricetl-k-dobru-rika-byvaly-ministr-zahranicnich-veci-a-obrany-alexandr-vondra-61441>.

Kolnoa. „O festivalu“. Zobrazeno 21. 4. 2022. <https://www.kolnoa.cz/#about>.

Kubátová, Eliška. „Hněv kolem Petříčkova článku? Izrael není na kritiku zvyklý, nejde ale o vybočení politiky, míní experti“ (26. 5. 2020). IROZHLAS.cz. Zobrazeno 24. 4. 2022. https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/izrael-anexe-zidovske-osady-petricek-zeman-babis-palestina-mezinarodni-pravo_2005260656_eku.

Ministerstvo obrany České republiky. „VLASTA PARKANOVÁ JEDNALA S MINISTREM OBRANY IZRAELE“. Zobrazeno 24. 4. 2022. <https://www.army.cz/scripts/detail.php?id=10923>.

Ministerstvo zahraničních věcí České republiky. „Postoj ČR (dříve ČSFR a ČSSR) k uznání státu Palestina“. Zobrazeno 23. 3. 2022. https://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/vyrocní_zpravy_a_dokumenty/poskytnute_i_nformace/postoj_cr_drive_csfr_a_cssr_k_uznani.html.

Národní archiv. „Slánský“. Otevřeno 24. 1. 2022. <https://www.nacr.cz/verejnost/badatelna/digitalni-badatelna/politicke-procesy/slansky>.

NATO. „NATO Secretary General meets with Foreign Minister of Israel“ (12. 7. 2021). Zobrazeno 31. 3. 2022. https://www.nato.int/cps/en/natohq/news_185780.htm?selectedLocale=en.

Novinky. cz. „Vlček vyhodí Kavana a Laštůvku kvůli schůzce s Hamásem“ (16. 6. 2009). Zobrazeno 24. 4. 2022. <https://www.novinky.cz/domaci/clanek/vlcek-vyhodi-kavana-a-lastuvku-kvuli-schuzce-s-hamasem-40229156>.

Ods.cz. „Petr Fiala na setkání s velvyslancem Izraele: Stát Izrael má plnou podporu ODS“

(19. 8. 2014). Zobrazeno 23. 4. 2022. <https://www.ods.cz/clanek/7807-petr-fiala-na-setkani-s-velvyslancem-izraele-stat-izrael-ma-plnou-podporu-ods>.

Ovčáček, Jiří. „Stanovisko prezidenta republiky“ (10. 12. 2021). Hrad.cz. Zobrazeno 22. 4. 2022. <https://www.hrad.cz/cs/pro-media/tiskove-zpravy/aktualni-tiskove-zpravy/stanovisko-prezidenta-republiky-16207>.

Petříček, Tomáš, Lubomír Zaorálek a Karel Schwarzenberg. „Co bude s Palestinci a izraelskou demokracií?“ (23. 5. 2020). Novinky.cz. Zobrazeno 24. 4. 2022). <https://www.novinky.cz/domaci/clanek/co-bude-s-palestinci-a-izraelskou-demokracii-40325164>.

Radio Prague International. „Náměstek MZV: Česko odmítá nařčení Izraele z apartheidu vůči Palestincům“ (5. 2. 2022). Zobrazeno 25. 4. 2022. <https://cesky.radio.cz/namestek-mzv-cesko-odmita-narzeni-izraele-z-apartheidu-vuci-palestincum-8741200>.

Radio Prague International. „Petici žádající uznání Palestiny podepsal například Jan Kavan“ (21. 9. 2011). Zobrazeno 24. 4. 2022. <https://cesky.radio.cz/petici-zadajici-uznani-palestiny-podepsal-napriklad-jan-kavan-8362033>.

Radio Prague International. „Výsledky cesty ministra zahraničí Jana Kavana do Izraele a palestinských autonomních území“ (18. 7. 2000). Zobrazeno 24. 4. 2022). <https://cesky.radio.cz/vysledky-cesty-ministra-zahranici-jana-kavana-do-izraele-a-palestinskych-8039647>.

Ravid, Barak. „NATO Okays Pact to Boost Security, Political Ties With Israel“ (2. 12. 2008). Haaretz.com. Zobrazeno 24. 4. 2022. <https://www.haaretz.com/1.5068099>.

Rokos, Milan. „Češi proti proudu: Izraeli straní bez výhrad jen dvě další země EU“ (17. 5. 2021). Seznam Zprávy. Zobrazeno 23. 4. 2022. <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/cesi-proti-proudu-izraeli-strani-bez-vyhrad-uz-jen-dve-zeme-eu-154913>.

Rozsypal, Michael a Ondřej Čihák. „Žádná anexe se neděje. Podtrháváme Izrael, ještě než nastala jakákoliv jednání, kritizuje Vondra“ (27. 5. 2020). Český rozhlas Plus. Zobrazeno 24. 4. 2022. <https://plus.rozhlas.cz/zadna-anexe-se-nedeje-podtrhavame-izrael-jeste-nez>

[nastala-jakakoliv-jednani-8212164](#).

Seznam Zprávy. „Z náměstí Franze Kafky vyšly dvě stovky lidí centrem Prahy na Pochod dobré vůle“ (10. 4. 2022). Zobrazeno 21. 4. 2022. <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/regiony-zpravy-praha-z-namesti-franze-kafky-vysly-dve-stovky-lidi-centrem-prahy-na-pochod-dobre-vule-197793>.

Srnka, Vojtěch. „SCHWARZENBERG: KRITIKA IZRAELE A ANTISEMITISMUS NENÍ TOTÉŽ“ (31. 10. 2019). Respekt.cz. Zobrazeno 25. 4. 2022. <https://www.respekt.cz/politika/schwarzenberg-kritika-izraele-a-antisemitismus-neni-totez>.

Škoda Auto. „ŠKODA je nadále nejsilnější evropskou značkou v Izraeli“ (31. 10. 2019). Zobrazeno 25. 4. 2022. <https://www.skoda-auto.cz/novinky/novinky-detail/2019-10-31-nejsilnejsi-znacka-v-izraeli>.

Šlechta, Ondřej. „Drulák nebo Havel?“. Centrum pro studium demokracie a kultury. Zobrazeno 30. 4. 2022. <https://www.cdk.cz/drulak-nebo-havel>.

The Knesset. „All Past and Present MKs“. Zobrazeno 12. 2. 2022. <https://main.knesset.gov.il/en/MK/APPS/mk/mk-positions/330>.

Tůma, Oldřich. „Československo a Marshallův plán 60 let od odmítnutí americké finanční pomoci“. *Revue Politika* 6-7 (červenec 2007). Zobrazeno 24. 3. 2022. <https://www.cdk.cz/ceskoslovensko-marshalluv-plan>.

Třeslínová, Silvie. „Česko hlasovalo proti uznání Palestiny za nečlenský stát OSN“ (30. 11. 2012). Irozhlas.cz. Zobrazeno 23. 4. 2022. https://www.irozhlas.cz/zpravy-svet/cesko-hlasovalo-proti-uznani-palestiny-za-neclensky-stat-osn-201211300856_mkopp.

Tureček, Břetislav a Zita Senková. „Břetislav Tureček: O co ve skutečnosti jde v izraelské anexi a v Petříčkově článku“ (27. 5. 2020). Český rozhlas Dvojka. Zobrazeno 24. 4. 2022. <https://dvojka.rozhlas.cz/bretislav-turecek-o-co-ve-skutecnosti-jde-v-izraelske-anexi-a-v-petrickove-8211951>.

Velvyslanectví České republiky v Tel Avivu. „Bilaterální dohody“. Zobrazeno 26. 3. 2022. https://www.mzv.cz/telaviv/cz/vzajemne_vztahy/bilateralni_dohody_se_statem_izrael/inde

[x.html](#).

Velvyslanectví Státu Izrael v České republice. „Bilaterální vztahy mezi Izraelem a Českou republikou“. Ve *Vzájemné vztahy*. Zobrazeno 14. 2. 2022. <https://embassies.gov.il/Praha/Relations/Pages/Bilateral-Treaties-and-Agreements.aspx>.

Velvyslanectví České republiky v Tel Avivu. „Izraelských trh je zajímavou exportní příležitostí pro české zbrojaře“ (4. 5. 2018). Zobrazeno 25. 4. 2022. https://www.mzv.cz/telaviv/cz/obchod_a_ekonomika/zajimavosti/izraelskych_trh_je_zajimavou_exportni.html.

Vykoukal, Jaromír. „Československo a jeho vojenská pomoc státu Izrael v prvním období jeho samostatné existence II“. *valka.cz*. Zobrazeno 7. 1. 2022. <https://www.valka.cz/14223-Ceskoslovensko-a-jeho-vojenska-pomoc-statu-Izrael-v-prvnim-obdobi-jeho-samostatne-existence-II>.

Wirnitzer, Jan. „Zpochybňovat Izrael je nepřípustné, odpověděl Havel příznivcům Palestiny“ (24. 9. 2010). *Idnes.cz*. Zobrazeno 22. 4. 2022. https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/zpochybnovat-izrael-je-nepripustne-odpovedel-havel-priznivcum-palestiny.A100924_113920_domaci_jw.

Židovské muzeum v Praze. „Pořady pro veřejnost“. Zobrazeno 21. 4. 2022. <https://www.jewishmuseum.cz/program-a-vzdelavani/akce-pro-navstevniky/>.

Teze bakalářské práce

TEZE BAKALÁŘSKÉ PRÁCE	
Jméno:	Kristýna Kupková
E-mail:	85378695@fsv.cuni.cz
Studijní obor:	Teritoriální studia
Semestr a školní rok zahájení práce:	Zimní semestr 2021/2022
Semestr a školní rok ukončení práce:	Letní semestr 2021/2022
Vedoucí bakalářského semináře:	PhDr. Oldřich Tůma, Ph.D.
Vedoucí práce:	Dr. Irena Kalhousová
Název práce:	Proměny česko(slovensko)-izraelských vztahů od roku 1945 do současnosti
Charakteristika tématu práce (max 10 řádek):	Bakalářská práce s názvem „Proměny česko(slovensko)-izraelských vztahů od roku 1945 do současnosti“ se věnuje změnám v československo-izraelských a česko-izraelských vztazích od období po druhé světové válce po současnost. V práci je komparováno pět období, z nichž každé je z pohledu vzájemných vztahů specifické a odlišné. Jednotlivá období jsou charakterizována zlomovými událostmi, které vztahy v nich odráží a reflektují a na základě těchto událostí jsou analyzovány vnitrostátní a mezinárodní faktory, které na vztahy v dané době působily. Práce tak zkoumá pět rozdílných časových údobí a snaží se vystihnout jejich charakteristické fenomény a vlivy, aby mohlo být následně zjištěno, které faktory byly nebo jsou v česko(slovensko)-izraelském vztahu nejvíce působící, a zda se v průběhu dějin měnily, či stále mění.
Zdůvodnění úprav a změn tématu od zadání projektu do odevzdání práce (max 10 řádek):	Původní cíl komparovat pět období vzájemných československo-izraelských a česko-izraelských vztahů zůstal nezměněn. Z věcného vymezení práce byly oproti původnímu plánu vypuštěny neoficiální přístupy a styky Československa, České republiky a Izraele. Práce se pohybuje pouze v oficiální diplomacii a krocích oficiálních představitelů jednotlivých států zejména z československého, posléze českého pohledu. Práce se tedy nezabývá činností na státu nezávislých iniciativ, organizací a podniků.
Struktura práce (hlavní kapitoly obsahu):	Úvod Přehled literatury 1 Období přátelství a spolupráce 2 Ochlazení vzájemných vztahů a přechod k nepřátelské politice 3 Veřejně deklarované nepřátelství a neexistence vzájemných vztahů 4 Období obnovených československo-izraelských vztahů 5 Vztahy samostatné České republiky a Státu Izrael Závěr Summary
Prameny a literatura (výběrová bibliografie, max. 30 hlavních titulů):	1. Gilbert, Martin. <i>Izrael dějiny</i> . Praha: BB art, 2002. 2. Sachar, Howard Morley. <i>Dějiny státu Izrael</i> . Praha: Regia, 1999. 3. Pojar, Miloš. <i>Stručná historie států Izrael</i> . Praha: Libri, 2004. 4. Pěkný, Tomáš. <i>Historie Židů v Čechách a na Moravě</i> . Praha: Sefer, 2001. 5. Nečasová, Denisa. „Po druhé světové válce (od roku 1945)“. V <i>Dějiny českých zemí</i> , ed. Jan Randák et al. Praha: Knižní klub, 2016. 6. Yegar, Moshe. <i>Československo, sionismus, Izrael: historie vzájemných vztahů</i> . Přeložili Eva Adamová a Petr Sláma. Praha: Victoria Publishing, 1997. 7. Wein, Martin Joachim. <i>Slovanský Jeruzalém: jak Češi založili Izrael</i> . Praha: Academia, 2018. 8. Zídek, Petr a Karel Sieber. <i>Československo a Blízký východ v letech 1948-1989</i> . Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 2009. 9. Taterová, Eva. <i>Československá diplomacie a Izrael v letech 1948-1967</i> . Brno: Mendelova univerzita v Brně, 2017. 10. Taterová, Eva. „Československá zahraniční politika vůči Izrael v první polovině padesátých let 20. století“.

Mezinárodní vztahy 51, č. 3 (2016): 52–72. Staženo 4. 1. 2022. <http://ukaz.cuni.cz>.

11. Bulínová, Marie. *Československo a Izrael v letech 1945-1956: dokumenty*. Praha: Ústav pro soudobé dějiny AV ČR ve spolupráci s Historickým ústavem České armády a se Státním ústředním archivem, 1993.

12. Dufek, Jirí et al. *Československo a Izrael v letech 1947-1953: studie*. Brno: Ústav pro soudobé dějiny AV ČR v nakl. Doplněk, 1993.

13. Govrin, Yosef. „From Deep Freeze to Thaw: Relations Between Israel and Czechoslovakia 1967-1990“. *Israel journal of foreign affairs* 1, č.1 (2006): 119–139. Staženo 9. 2. 2022. <https://doi.org/10.1080/23739770.2006.11446247>.

14. Govrin, Yosef. „Milestones in Israel's Relations with East-Central Europe and the Soviet Union: A Timeline“. *Israel journal of foreign affairs* 12, č.2 (2018): 209–228. Staženo 9. 2. 2022. <https://doi.org/10.1080/23739770.2018.1539901>.

15. Gitelman, Zvi. „Eastern European Countries“. *The American Jewish Year Book* 91 (1991): 347–352. Staženo 25. 2. 2022. <https://www.jstor.org/stable/23605120>.

16. Gitelman, Zvi. „Eastern European Countries“. *The American Jewish Year Book* 92 (1992): 391–397. Staženo 5. 3. 2022. <https://www.jstor.org/stable/23605978>.

17. Gruber, Ruth Ellen. „Eastern European Countries“. *The American Jewish Year Book* 94 (1994): 345–358. Staženo 3. 3. 2022. <https://www.jstor.org/stable/23605657>.

18. Bureš, Jaroslav. „Blízký východ, Středomoří a Afghánistán v české zahraniční politice“. V *Česká zahraniční politika v roce 2007*, ed. Michal Kořan et al., 268–295. Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 2008.

19. Bureš, Jaroslav. „Blízký východ, Středomoří a Afghánistán v české zahraniční politice“. V *Česká zahraniční politika v roce 2008*, ed. Michal Kořan et al., 240–269. Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 2009.

20. Bureš, Jaroslav. „Blízký východ, Středomoří a Afghánistán v české zahraniční politice“. V *Česká zahraniční politika v roce 2009*, ed. Michal Kořan et al., 233–251. Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 2010.

21. Bureš, Jaroslav a Marek Čejka. „Blízký východ, Středomoří a Afghánistán v české zahraniční politice“. V *Česká zahraniční politika v roce 2010*, ed. Michal Kořan et al., 239–259. Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 2011.

22. Čejka, Marek a Michaela Ježová. „Blízký východ, Středomoří a Afghánistán v české zahraniční politice“. V *Česká zahraniční politika v roce 2011*, ed. Michal Kořan a Ondřej Ditrych et al., 215–226. Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 2012.

23. Čejka, Marek, Michaela Ježová a Bronislav Bechyňský. „Blízký východ, Středomoří a Afghánistán v české zahraniční politice“. V *Česká zahraniční politika v roce 2012*, ed. Michal Kořan a Ondřej Ditrych et al., 182–198. Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 2013.

24. Ježová, Michaela a Bronislav Bechyňský. „Blízký východ, Středomoří a Afghánistán v české zahraniční politice“. V *Česká zahraniční politika v roce 2013*, ed. Michal Kořan et al., 201–218. Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 2014.

25. Ježová, Michaela a Bronislav Bechyňský. „Blízký východ, Středomoří a Afghánistán v české zahraniční politice“. V *Česká zahraniční politika v roce 2014*, ed. Michal Kořan et al., 224–247. Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 2015.

26. Čejka, Marek, Michaela Ježová a Bronislav Bechyňský. „Blízký východ, Středomoří a Afghánistán v české zahraniční politice“. V *Česká zahraniční politika v roce 2015*, ed. Michal Kořan et al., 204–226. Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 2016.

Podpis studenta a datum

Schváleno	Datum	Podpis
Vedoucí práce		
Vedoucí bakalářského semináře		
Garant oboru		